

สำหรับผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี

1. ผู้ป่วยผ่าตัด E lective จากการประเมินผู้ป่วยตามสภาวะของผู้ป่วยจะแบ่งผู้ป่วยเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1.1 Elective non-complicated GA&RA หมายถึง ผู้ป่วยที่ไม่มีโรคประจำตัว หรือ ผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวระดับ mild degree หรือ ผู้ป่วยที่จัดอยู่ใน ASA class I-II

1.2 Elective complicated GA&RA หมายถึง ผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวระดับ M oderate-Severe degree หรือ ผู้ป่วยที่จัดอยู่ใน A SA Class III-V

ASA Classification (American Society of Anesthesiologist) มี 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 (ASA physical class I) ผู้ป่วยสุขภาพดี ไม่มีความผิดปกติทางสรีรวิทยา สุขภาพจิตดีและโรคที่ได้รับการผ่าตัดไม่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของระบบอื่น เช่น การผ่าตัดไส้เลื่อน การผ่าตัดไส้ติ่ง หรือ เนื้องอกไม่ร้ายแรงของเต้านม

กลุ่มที่ 2 (ASA physical class II) ผู้ป่วยที่มีพยาธิสภาพของร่างกายเล็กน้อย เช่น ผู้ป่วยสูงอายุโรคหัวใจหรือความดันเลือดสูงระยะเริ่มแรกโรคเบาหวานระยะเริ่มแรกและผู้ป่วยอ้วน

กลุ่มที่ 3 (ASA physical class III) ผู้ป่วยที่มีพยาธิสภาพขั้นรุนแรงขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของผู้ป่วย เช่น ผู้ป่วยโรคปอดขณะพัก ยังมีอาการหอบ โรคเบาหวานที่มีผลแทรกซ้อน เช่น โรคไตหรือโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด/ตาย และอาการเจ็บหน้าอกยังรักษาไม่ดีขึ้น ซึ่งภาวะดังกล่าวจะเป็นปัญหามากในการเลือกให้ยา ขนาดยา และเทคนิคของการให้ยาระวังความรู้สึก รวมทั้งต้องการการดูแลและการใช้เครื่องมือตรวจผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดเพิ่มขึ้น

กลุ่มที่ 4 (ASA physical class IV) ผู้ป่วยที่มีพยาธิสภาพของร่างกายรุนแรงมาก และไม่สามารถรักษาให้กลับมาสู่สภาวะปกติโดยยาหรือการผ่าตัด เช่น โรคของต่อมไร้ท่อที่สูญเสียหน้าที่อย่างมาก โรคไตโรคตับ หรือโรคหัวใจที่มีพยาธิสภาพและสูญเสียหน้าที่มาก

กลุ่มที่ 5 (ASA physical class V) ผู้ป่วยที่มีชีวิตอยู่ได้เพียง 2 4 ชั่วโมง ไม่ว่าจะได้รับการรักษาด้วยยาหรือผ่าตัด

2. ผู้ป่วยผ่าตัด E mergency หมายถึงผู้ป่วยที่มีภาวะหรือโรคที่ต้องได้รับการผ่าตัดฉุกเฉิน แบ่งออกเป็น

2.1 True emergency case ภาวะฉุกเฉินที่ต้องทำผ่าตัดอย่างรีบด่วนเช่น b luntabdominal trauma, rupture ectopic pregnancy, rupture aneurysm หรือภาวะที่อาจจะเกิดผลเสียแก่ผู้ป่วยได้ เช่น opened fracture เป็นต้น

2.2 Urgency case ภาวะฉุกเฉินที่พอรอได้เพื่อประโยชน์ในการเตรียมผู้ป่วย เช่น กรณีมีโรคประจำตัวที่มีอาการรุนแรงอาจต้องปรึกษาแพทย์เฉพาะทางก่อนทำผ่าตัด และการทำ

ผ่าตัดนั้นไม่มีความยากนัก เช่น acute appendicitis, drain abscess, debridement หรือ closed fracture เป็นต้น

2.3 Non-complicated case หมายถึง ผู้ป่วยที่ไม่มีโรคประจำตัว หรือผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวระดับ mild degree หรือจัดอยู่ใน ASA I-II ภาควิชาวิสัญญีวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับปรับปรุง 11 กุมภาพันธ์ 2546

2.4 Complicated case หมายถึง ผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวระดับ moderate-severe degree หรือจัดอยู่ใน ASA III-V

เมื่อผู้ป่วยที่ได้รับการวางยาสลบหรือได้รับการผ่าตัดจะต้องเป็นผู้ป่วยใน ที่ได้ถูกกำหนดไว้ในเวชระเบียน ดังนั้น กรณีตายจากการวางยาสลบหรือตายระหว่างการผ่าตัดจึงเป็นกรณีการตายที่เกิดจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการตายโดยวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งนอกจากจะเป็นการกระทบกระเทือนถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วยและสิทธิต่างๆ ของผู้ป่วยแล้ว ในบางครั้งการกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของผู้ป่วยได้

4.3.3 การออกหนังสือรับรองการตายโดยความเห็นแพทย์

4.3.3.1 หนังสือรับรองการตาย⁶²

การรับรองสาเหตุการตายเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของแพทย์ ในผู้ป่วยที่เสียชีวิต แพทย์มีหน้าที่บันทึกชื่อโรคที่เป็นสาเหตุการตายลงในหนังสือรับรองการตาย ญาติผู้ตายจะใช้หนังสือรับรองการตายไปติดต่อแจ้งการตาย กับนายทะเบียนท้องถิ่น ซึ่งจะเก็บหนังสือรับรองการตายไว้ และออกมรณะบัตรเป็นหลักฐานให้แทน ข้อมูลจากหนังสือรับรองการตายจะถูกบันทึกลงในฐานข้อมูลการตายของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุขเพื่อวิเคราะห์ต่อไป

แบบฟอร์มหนังสือรับรองการตายที่ใช้อยู่ในประเทศไทย ปัจจุบันนี้มี 2 แบบ คือ หนังสือรับรองการตาย (ภาพที่ 1) ที่ใช้สำหรับรับรองการตายที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาล เพื่อประกอบการแจ้งตายและขอใบมรณะบัตร และหนังสือรับรองสาเหตุการตาย (ภาพที่ 2) ที่ใช้บันทึกสาเหตุการตายเพื่อใช้เป็นข้อมูลภายในของโรงพยาบาล

⁶² ส่วนติดตามประเมินผล สำนักนโยบายและแผน กระทรวงสาธารณสุข. (2541). โครงการการศึกษาสาเหตุการตาย. เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการปรับปรุงข้อมูลการตาย.


หนังสือรับรองการตาย

สถานที่เกิดของผู้นับถือศาสนา: รหัสสถานที่เกิด:

คำนำ / เลข: อำเภอ: จังหวัด: วันที่: เดือน: พ.ศ.

1.	1.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุล	1.2 เลขประจำตัวประชาชน	1.3 เพศ
ผู้ตาย	1.4 อายุ ปี	1.5 สัญชาติ	1.6 อาชีพ
	1.8 ที่อยู่	1.9 สถานภาพการสมรส	
2.	2.1 ศาสนา (ถ้ามี)	2.2 ผู้รับราชการตาย	
รายการ ตาย	2.3 โรคที่เป็นสาเหตุการตาย (เขียนเป็นภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่(CAPITAL LETTER))		ระยะเวลาตั้งแต่เป็นโรคจนกระทั่งเสียชีวิต
	a)		(นับ ๒๐)
	b)		(นับ ๒๐)
	c)		(นับ ๒๐)
	d)		(นับ ๒๐)
2.4 โรคหรือภาวะอื่นที่เป็นเหตุร่วม			
2.5 โรคหรือภาวะอื่นที่อาจมีผลเป็นสาเหตุการตายแต่ไม่ปรากฏในข้อ 2.3			
2.6 หากผู้เสียชีวิตเป็นสตรี ☐ ไม่ตั้งครรภ์ ☐ กำลังตั้งครรภ์..... สัปดาห์ ขณะเสียชีวิต ☐ ตั้งแต่อายุครรภ์ครบไม่เกิน ๓ สัปดาห์ ☐ ไม่ทราบ			
3	3.1 สถานที่เกิด	3.2 ที่อยู่อาศัยขณะตาย	
ตาย	ที่	ปี	เดือน
4	4.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุลมารดา	4.2 สัญชาติ	4.3 เลขประจำตัวประชาชน
มารดา	4.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุลมารดา	4.2 สัญชาติ	4.3 เลขประจำตัวประชาชน
	4.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุลมารดา	4.2 สัญชาติ	4.3 เลขประจำตัวประชาชน
5	5.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุล	เลขประจำตัวประชาชน	
ผู้รับรอง	5.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุล	เลขประจำตัวประชาชน	
	5.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุล	เลขประจำตัวประชาชน	
การ ตาย	5.2 เป็น ☐ เผลอหลับ ☐ หมดสติ ☐ หมดสติ ☐ เจ็บหนัก ☐ อวัยวะล้มเหลว ☐ อื่นๆ		
หมายเหตุ: สาเหตุการตายต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ ICD-10 ที่กำหนดไว้โดยกรมการแพทย์ ขอรับรองว่าความข้างต้นถูกต้อง ลงชื่อ ผู้รับรองการตาย (.....) มีข้อมูลที่แตกต่างกันจากข้อมูลในใบรับรองการตายฉบับอื่น (เช่น ใบ รับรองการตาย) ได้เป็นกรณีพิเศษ			

ภาพที่ 4.1 หนังสือรับรองการตาย (ท.ร.4/1)

INTERNATIONAL FORM OF MEDICAL CERTIFICATE OF CAUSE OF DEATH

Cause of death		Approximate interval between onset and death
I		
Disease or condition directly leading to death *	(a)	
	due to (or as a consequence of)	
Antecedent causes	(b)	
Morbid conditions, if any, giving rise to the above cause, stating the underlying condition last	due to (or as a consequence of)	
	(c)	
	due to (or as a consequence of)	
	(d)	
II		
Other significant conditions contributing to the death, but not related to the disease or condition causing it		
		
*This does not mean the mode of dying, e.g. heart failure, respiratory failure. It means the disease, injury, or complication that caused death.		

ภาพที่ 4.2 หนังสือรับรองสาเหตุการตาย

แบบฟอร์มหนังสือรับรองการตายมีใช้อยู่ในทุกโรงพยาบาลทั้งในภาครัฐและเอกชน โดยกำหนดให้บุคลากรหลายวิชาชีพสามารถกรอกสาเหตุการตายได้ เช่น แพทย์แผนปัจจุบัน โรงพยาบาล ฯลฯ ส่วนแบบฟอร์มหนังสือรับรองสาเหตุการตายคงมีใช้ในโรงพยาบาลของรัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นส่วนใหญ่ โดยเป็นส่วนหลังของแบบฟอร์มสรุปรายงานการวินิจฉัยโรคผู้ป่วยใน ผู้ที่รับผิดชอบในการบันทึกแบบฟอร์มหนังสือรับรองสาเหตุการตายฉบับนี้คือแพทย์ผู้ดูแลเท่านั้น

4.3.3.2 ส่วนประกอบของหนังสือรับรองการตาย

หนังสือรับรองการตาย ประกอบด้วยส่วนต้นของหนังสือ คือส่วนที่แสดงข้อมูลจำเพาะประจำตัวของผู้ตายแต่ละราย และส่วนที่แสดงสาเหตุการตาย ในที่นี้จะถือว่าส่วนที่แสดงสาเหตุการตายเป็นส่วนแก่นแท้ที่สำคัญ เพราะเป็นส่วนหลักที่ใช้ในการเลือกสาเหตุการตายที่ถูกต้อง

ส่วนสำคัญของหนังสือรับรองการตายที่แสดงถึงสาเหตุการตายแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สำหรับบันทึกโรคที่เป็นสาเหตุการตาย มี 4 บรรทัด คือ บรรทัด a,b,c และ d และส่วนที่ 2 สำหรับบันทึกโรคหรือภาวะอื่นที่เป็นสาเหตุหนุน ซึ่งไม่มีตัวอักษรกำกับบรรทัด

ทั้งสองส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 คอลัมน์ โดยมีเส้นตรงแนวดิ่งเป็นตัวแบ่ง และมีคำอธิบายกำกับแต่ละคอลัมน์ โดยคอลัมน์แรกให้บันทึกชื่อโรคที่คิดว่าเป็นสาเหตุการตาย ส่วนคอลัมน์ที่สองให้บันทึกระยะเวลาที่เป็นโรคนั้นๆ เพื่อประกอบการพิจารณาเลือกโรคที่เป็นสาเหตุการตาย

ถัดออกจากส่วนนี้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมที่แพทย์ต้องบันทึกด้วย ได้แก่ ชื่อโรคเป็นภาษาไทยที่แพทย์ต้องการให้เจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทยพิมพ์ลงในมรณบัตรของผู้เสียชีวิต ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครุฑ กรณีที่ผู้เสียชีวิตเป็นสตรี หรือข้อมูลการสิ้นสุดการตั้งครุฑ (หลังแท้งหรือหลังคลอด) ในเวลาไม่เกิน 6 สัปดาห์

ทั้งนี้ หนังสือรับรองการตายที่บันทึกในส่วนสาเหตุการตายอย่างครบถ้วน จะมีรูปแบบเป็นดังนี้


หนังสือรับรองการตาย

สถานพยาบาลที่ออกหนังสือรับรอง..... รหัสสถานพยาบาล.....
คำขอประจำตัว..... อำเภอ/จังหวัด..... จังหวัด..... พ.ศ.

1. ผู้ตาย	1.1 ชื่อตัว	ชื่อสกุล	1.2 เลขประจำตัวประชาชน □ - □□□□ - □□□□□ - □□ - □	1.3 เพศ
	1.4 อายุ	ปี	1.5 สัญชาติ	1.6 อาชีพ
	1.8 ที่อยู่			1.7 สถานภาพการสมรส
2. รายการ สาเหตุ	2.1 สาเหตุ วันที่		เวลา	2.2 ผู้ริเริ่มก่อนตาย
	2.3 โรคที่เป็นสาเหตุการตาย (เขียนเป็นภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่(CAPITAL LETTER))			
	a) ACUTE RESPIRATORY DISTRESS SYNDROME..... (due to)..... 3 วัน.....			
	b) PNEUMOCYSTIS CARINII PNEUMONIA..... (due to)..... 4 สัปดาห์.....			
	c) ACQUIRED IMMUNO-DEFICIENCY SYNDROME..... (due to)..... 2 ปี.....			
2.4 โรคหรือภาวะอื่นที่เป็นเหตุหนุน.....				
2.5 โรคหรือภาวะอื่นที่เจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎรควรคัดลอกในข้อ"สาเหตุการตาย" ในมรณบัตร (ให้เขียนเพื่อโรคหรือภาวะอื่นที่สนับสนุนโดยเขียนเป็นภาษาไทย).....				
2.6 หากผู้เสียชีวิตเป็นสตรี ☐ ไม่ตั้งครรภ์ ☐ กำลังตั้งครรภ์..... สัปดาห์ ขณะเสียชีวิต ☐ เกือบสิ้นสุดการตั้งครรภ์ไม่เกิน 6 สัปดาห์ ☐ ไม่ทราบ				
3. สถานที่ ตาย	3.3 ชื่อสถานที่..... ที่อยู่.....			3.4 พักอยู่สถานที่ตายนาน ปี เดือน วัน
4. นามสกุล บิดาของ ผู้ตาย	4.1 ชื่อตัว-ชื่อสกุลมารดา	4.2 สัญชาติ	4.3 เลขประจำตัวประชาชน □ - □□□□ - □□□□□ - □□ - □	
5. ผู้รับรอง การตาย	4.1 ชื่อตัว-ชื่อสกุลมารดา	4.2 สัญชาติ	4.3 เลขประจำตัวประชาชน □ - □□□□ - □□□□□ - □□ - □	
	5.1 ชื่อตัว-ชื่อสกุล		เลขประจำตัวประชาชน □ - □□□□ - □□□□□ - □□ - □	
6.2 เป็น ☐ แพทย์แผนปัจจุบัน ☐ พยาบาล ☐ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ระบุ.....				
หมายเหตุ: สาเหตุการตายที่ระบุในหนังสือรับรองการตายฉบับนี้ถูกระบุโดยแพทย์ผู้ ขอใบขึ้นทะเบียนการไว้ศพระหว่างประเทศ(CD-10) เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ทะเบียนราษฎร, การทำสถิติการตายของประเทศ และนำไปใช้ประโยชน์ ด้านการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขเท่านั้น ดังนั้น จึงขอ ขออนุญาตให้เอกสารนี้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น (เช่น ใน ชั้นอุทธรณ์คดี) ได้เป็นกรณีพิเศษ				
ขอรับรองว่ารายละเอียดข้างต้นถูกต้อง			ลงชื่อ..... ผู้รับรองการตาย (.....)	

ภาพที่ 4.3 หนังสือรับรองการตายที่บันทึกสาเหตุการแล้ว

4.3.3.3 การบันทึกหนังสือรับรองการตาย⁶³

ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบันทึกหนังสือรับรองการตายในโรงพยาบาล คือ แพทย์ เพราะเป็นผู้ที่ดูแลผู้เสียชีวิตทราบรายละเอียดการวินิจฉัยโรค โรคแทรกซ้อน การรักษา ฯลฯ ของผู้เสียชีวิตทั้งหมดเป็นอย่างดี การเลือกสาเหตุการตายของผู้เสียชีวิตแต่ละรายจะพิจารณาจากความเห็นของแพทย์ผู้ดูแลเป็นหลัก แพทย์ควรมีความรู้และความเข้าใจหลักการรับรองสาเหตุการตายอย่างถ่องแท้ จึงจะสามารถบันทึกหนังสือรับรองการตายได้ถูกต้อง

ในการบันทึกหนังสือรับรองการตาย ส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นส่วนที่จะถูกวิเคราะห์และนำไปเลือกสาเหตุการตายสำหรับผู้ตายรายนั้น ในส่วนนี้ใช้สำหรับแสดงลำดับเหตุการณ์ของโรคหรือภาวะแทรกซ้อนต่างๆ อันนำไปสู่การตาย เรียงลำดับเหตุการณ์ย้อนจากปัจจุบันไปหาอดีต โดยเหตุการณ์ล่าสุดจะอยู่บรรทัดบนสุด ส่วนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นจะอยู่ในบรรทัดถัดลงไปจนย้อนไปถึงสาเหตุการตายที่แท้จริงในบรรทัดล่างสุด

⁶³ วรณา เปาอินทร์, พนมรงค์ ใจดีวรรณ. (2542, กรกฎาคม-กันยายน). “การเขียนหนังสือรับรองการตายแนวทางใหม่สำหรับแพทย์ไทย.” *แพทยสภาสาร*, 28, 3. หน้า 220-232

4.3.3.4 รูปแบบการตาย และสาเหตุการตาย

ข้อผิดพลาดที่พบบ่อยที่สุดสำหรับหนังสือรับรองการตายที่เขียนโดยแพทย์ไทยในอดีต คือ การเขียนรูปแบบการตาย (mode of death) ลงไปในหนังสือรับรองการตาย ตัวอย่าง mode of death ได้แก่คำว่า heart failure หรือ cardiac arrest (หัวใจล้มเหลว) respiratory failure (หัวใจล้มเหลว) cardiorespiratory failure (ระบบไหลเวียนโลหิตล้มเหลว) shock brain dysfunction ฯลฯ เหล่านี้คือคำบรรยายรูปแบบการตายที่ใช้ในการทำ Clinico-Pathological-conference นั่นเอง คำเหล่านี้ทำให้เกิดความสับสนกับคำว่า สาเหตุการตาย หรือ underlying cause of death เป็นอย่างมาก เพราะแพทย์และเจ้าหน้าที่หลายคนเข้าใจว่ารูปแบบการตายคือ สาเหตุการตาย ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วไม่ใช่

รูปแบบการตายแตกต่างจากสาเหตุการตายตรงที่ “รูปแบบการตาย” คือการบ่งบอกว่า อวัยวะใดที่สำคัญหยุดทำงานไปก่อนที่ผู้ป่วยจะเสียชีวิต ส่วน “สาเหตุการตาย” คือการบอกว่าเหตุต้นกำเนิดที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือการเจ็บป่วย อันทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนต่างๆ จนนำไปสู่การตายนั่นคืออะไร การค้นหาและวิเคราะห์สาเหตุการตายของประชากรในประเทศใด ประเทศหนึ่งจะมีประโยชน์ในการวางแผนป้องกันสาเหตุการตายนั่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการวิจัยทางการแพทย์และระบาดวิทยา ส่วนการวิเคราะห์รูปแบบการตายอาจมีประโยชน์อยู่บ้างในการศึกษาทางพยาธิสรีรวิทยาของอวัยวะสำคัญ ถ้าเรามองในมุมกว้างจะเห็นว่า การวิเคราะห์สาเหตุการตายจะมีประโยชน์ในระดับชาติและนานาชาติมากกว่า ดังนั้นกฎเกณฑ์ของ ICD-10 จะเน้นการเลือกสาเหตุการตายให้ถูกต้อง และไม่แนะนำให้มีการบันทึกรูปแบบการตายลงในหนังสือรับรองการตาย

การบันทึกสาเหตุการตายในส่วนที่ 2 ให้บันทึกโรคอื่นๆ ที่พบร่วมในผู้ป่วย แต่แพทย์ผู้บันทึกไม่คิดว่าโรคในส่วนนี้มีส่วนทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต จึงบันทึกแยกไว้ต่างหาก อย่างไรก็ตามส่วนนี้อาจช่วยบอกรายละเอียดของโรคในผู้ป่วยเพิ่มเติมมากขึ้น และอาจมีส่วนสำคัญในการเลือกสาเหตุการตาย ในกรณีที่เกิดปัญหาการเลือกสาเหตุการตายได้

4.3.3.5 กฎเกณฑ์การเลือกสาเหตุการตาย

การเลือกสาเหตุการตายตามหลักการของ ICD-10 นั้น มีหลักสากลอยู่ว่า ผู้ตายแต่ละราย จะมีสาเหตุการตายจากโรคเพียงโรคเดียวเท่านั้น ถ้าแพทย์บันทึกโรคหลายโรคไว้ในหนังสือรับรองการตาย นักเวชสถิติหรือผู้รวบรวมสถิติการตาย จะต้องเลือกโรคใดเพียงโรคหนึ่งมานับเป็นสาเหตุการตาย 1 สาเหตุ แล้วรวบรวมสถิติการตายโดยรวม ดังนั้นในการรายงานสถิติการตาย จำแนกตามสาเหตุการตาย หน่วยที่นับจึงจะนับเป็นรายคนเสมอ (ไม่เหมือนกับสถิติการเจ็บป่วยซึ่งหน่วยที่นับจะนับเป็นรายโรค)

การกำหนดให้เลือกสาเหตุการตายเพียงโรคเดียวทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการเลือก และเกิดความผิดพลาดได้มาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากฎเกณฑ์การเลือกโรคที่เป็นสาเหตุการตายใช้หลัก พยาธิสรีรวิทยาามาจำแนก ว่าโรคใดเป็นสาเหตุของโรคอื่นๆ ได้หรือไม่ ผู้ที่จะใช้กฎเกณฑ์นี้ได้ ถูกต้องจำเป็นจะต้องมีความรู้ลึกซึ้งในเรื่องกายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา พยาธิวิทยา มีความรู้กว้างใน เรื่องโรคติดเชื้อ มะเร็ง การบาดเจ็บ ความพิการแต่กำเนิด โรคของอวัยวะต่างๆ โรคเรื้อรัง ในทาง ปฏิบัติจริงในหลายประเทศจึงต้องใช้ผู้ที่ผ่านการศึกษากายวิภาค สรีรวิทยา พยาธิวิทยา และชีวเคมี ในชั้นพรีคลินิกอย่างน้อย 2 ปี แล้วเรียนต่อทางเวชสถิติอีก 2 ปี จนจบปริญญาตรีมาเป็นผู้เลือก สาเหตุการตาย ในขณะที่ประเทศไทยยังขาดแคลนผู้มีคุณวุฒิทางด้านนี้ ทำให้มีปัญหาในการเลือก สาเหตุการตายอย่างมาก

4.3.3.6 กรณีปัญหา

กรณีปัญหาที่ 1 : ไม่ทราบสาเหตุการตายที่แน่ชัดและไม่ได้ตรวจศพ

มีหลายกรณีที่แพทย์ผู้รักษาอาจสงสัยว่าจะอะไรเป็นสาเหตุทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต ซึ่งพบบ่อย ในกรณีที่ผู้ป่วยมารับการรักษาโดยที่ไม่ทราบประวัติเดิม มีอาหารหนัก หรือเจ็บพล้นมาก อยู่ใน โรงพยาบาลไม่นานก็เสียชีวิตกรณีนี้อาจทำให้เกิดปัญหาในการออกหนังสือรับรองการตาย ทั้งนี้ เพราะแพทย์อาจไม่กล้าลงความเห็นหรือสรุปสาเหตุการตายเป็นโรคใดโรคหนึ่งให้แน่ชัดลงไป รวมทั้งไม่ได้ตรวจศพ หรืออาจตรวจศพแล้วแต่ยังไม่ทราบสาเหตุอยู่ดี

เมื่อพบกรณีนี้เกิดขึ้น แพทย์หลายท่านมักบันทึกรูปแบบการตาย (mode of death) ลงไป ในหนังสือรับรองการตาย โดยรูปแบบการตายที่นิยมใช้มากที่สุด คือ หัวใจล้มเหลว หรือ cardiac failure การกระทำเช่นนี้จะมีผลอย่างมากต่อสถิติการตายของประเทศ คือทำให้พบการตายจาก โรคหัวใจมากเกินความเป็นจริง อีกรูปแบบหนึ่งที่พบคือ ถ้าผู้ป่วยอายุมากสักหน่อยแพทย์อาจใช้ คำว่า โรคชรา หรือ senility เป็นสาเหตุการตาย

ทางเลือกอีกทางหนึ่งคือการทำการชันสูตรศพ เพื่อหาโรคที่อาจเป็นสาเหตุการตาย

กรณีปัญหาที่ 2 : มีโรคหลายโรคที่อาจเป็นสาเหตุการตายได้

ในบางกรณีที่ผู้ป่วยเสียชีวิต อาจมีโรคหลายโรคที่ไม่เป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกัน แต่ เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน หรือในเวลาไล่เลี่ยกัน เมื่อผู้ป่วยเสียชีวิตแพทย์ผู้สรุปหนังสือรับรองการตายอาจ ลำบากใจในการบันทึกลำดับต่างๆ ของสาเหตุการตาย

ทั้งนี้ แพทย์ผู้สรุปควรแบ่งโรคหลายๆ โรคของผู้ป่วยเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มที่ คิดว่าเป็นโรคไม่หนักและไม่น่าเป็นสาเหตุการตายของผู้ป่วย ให้บันทึกโรคกลุ่มแรกนี้ไว้ในส่วนที่ 2 ของหนังสือรับรองการตายโดยเรียงลำดับอย่างไรก็ได้

กลุ่มที่สองคือโรคที่หนักและอาจเป็นสาเหตุการตายของผู้ป่วย ให้แพทย์ผู้สรุบนั่งส้อมรับรองการตายพิจารณาเลือกโรคที่หนักที่สุด และคิดว่ามีโอกาสที่อาจเป็นสาเหตุการตายสูงสุด บันทึกไว้ในบรรทัดที่ 1 (d) ถ้ามีโรคหนักหลายโรคและมีความน่าจะเป็นสาเหตุการตายใกล้เคียงกัน ให้บันทึกไว้ในบรรทัดที่ 1(d) ทุกโรค โดยเรียงลำดับโรคที่หนักที่สุดไว้หน้าสุด

กรณีปัญหาที่ 3 : มีปัจจัยอื่นๆ ที่อาจทำให้ไม่สามารถบันทึกสาเหตุการตายได้ตามความเป็นจริง

มีบางสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อการบันทึกหนังสือรับรองการตายของแพทย์ เช่น คำขอร้องจากญาติผู้ป่วยหรือผู้รับผลประโยชน์จากการตาย ได้แก่ กรณีผู้ป่วยโรคเอดส์เสียชีวิต ญาติมักจะร้องแพทย์มิให้เขียนว่าสาเหตุการตายเป็นโรคเอดส์ กรณีผู้ป่วยโรคมะเร็งเสียชีวิต ผู้ที่ได้รับสินไหมจากกรมธรรม์ประกันชีวิตอาจมาพบแพทย์เพื่อขอร้องมิให้แพทย์เขียนสาเหตุการตายเป็นมะเร็ง เพราะอาจทำให้ไม่ได้รับสินไหมทดแทน

กรณีเหล่านี้ถือเป็นความลำบากใจของแพทย์ผู้ปฏิบัติงาน หลายท่านอาจต้องยอมทำตามญาติผู้ป่วย เพราะความมีเชื้อไขต่อกันและสังคมรอบข้างเป็นใจ

กรณีปัญหาที่ 4 : ความเห็นไม่ตรงกันกับแพทย์คนอื่น

บ่อยครั้งที่แพทย์หลายท่านอาจมีความเห็นต่อการดำเนินโรคและสาเหตุการตายของการตายแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน เห็นได้จากการตายรายเดียวถ้าให้แพทย์สรุบนั่งส้อมรับรองการตายหลายท่านอาจได้ข้อสรุปที่ไม่เหมือนกันทั้งนี้เป็นเพราะความแตกต่างกันในแง่พื้นความรู้ ความเชี่ยวชาญชำนาญเฉพาะด้าน ประสบการณ์ และแนวคิดที่ต่างกัน ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์ปกติทางด้านวิชาการ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวทางการบันทึกหนังสือรับรองการตายของแพทย์จะมีอิทธิพลต่อการเลือกสาเหตุการตายของนักเวชสถิติสูงมาก ถ้าเปลี่ยนแพทย์ที่บันทึกหนังสือรับรองการตายอาจทำให้สาเหตุการตายเปลี่ยนไปได้ขึ้นอยู่กับมุมมองของแพทย์ อย่างไรก็ตามเคยมีการศึกษาในประเทศฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการสรุบนั่งส้อมรับรองการตายกับแพทย์ประมาณ 600 คน แล้วให้แพทย์ทดลองสรุบนั่งส้อมรับรองการตายจากกรณีตัวอย่างที่เขียนในบันทึกให้อ่าน พบว่าสาเหตุการตายที่สรุปมาใกล้เคียงกันมาก

4.3.4 ปัญหาการทำความเข้าใจของแพทย์เกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองการตายกรณีการตายของผู้ป่วยในความดูแลของแพทย์

ด้วยหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการ การออกหนังสือรับรองสาเหตุการตายดังกล่าวข้างต้นนั้น เมื่อแพทย์ได้ทำการรักษาพยาบาลผู้ป่วยซึ่งเป็นการบำบัดรักษาบรรเทาทุกข์ กำจัดความทรมานจากโรคร้ายต่างๆ ให้กับผู้ป่วยจึงเป็นการรักษาพยาบาลทั้งสิ้น โดยการประกอบวิชาชีพเวชกรรมของ

แพทย์นั้น หากไม่ใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติกรรม ตามวิชาชีพของตนยิ่งกว่าวิญญูชนแล้ว ก็จะทำให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย ของผู้ป่วยได้เมื่อมีการเสียชีวิตจากการรักษาพยาบาล โดยเฉพาะการตายที่เกิดจากการวางยาสลบหรือตายระหว่างผ่าตัด ไม่ว่าสาเหตุการตายอาจเกิดจากโรคที่ผู้ป่วยเป็นอยู่ก่อนแล้วหรืออาจจะเป็นเพราะความผิดพลาดในการรักษาของแพทย์ด้วยกันก็ตาม ล้วนเป็นการรักษาที่กระทบต่อชีวิต ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพ ของผู้ป่วยและบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น เมื่อมีความตายเกิดขึ้นหลังจากได้รับการรักษาพยาบาลของแพทย์แล้ว โดยเฉพาะการตายที่เกิดจากการวางยาสลบหรือแพทย์ที่ได้ทำการผ่าตัดเป็นเหตุให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตาย แพทย์จะต้องทำความเข้าใจลงในหนังสือรับรองสาเหตุการตายดังกล่าว ว่าผู้ป่วยเสียชีวิตด้วยสาเหตุใด เพราะอะไร แล้วก่อนหน้านี้ได้รับยาชนิดใดไปบ้าง ได้รับการรักษาในรูปแบบใด อยู่ในความดูแลของแพทย์ตลอดเวลาหรือไม่ อย่างไร ทุกๆ พฤติกรรมแพทย์จะต้องทำความเข้าใจระบุข้อเท็จจริงให้ครบทุกประเด็น อีกทั้งทางแพทย์และโรงพยาบาลก็ต้องมีพร้อมด้วยพยานหลักฐานที่จะชี้แจงรายละเอียดให้ญาติของผู้ป่วยทราบถึงข้อเท็จจริงนั้นด้วย ซึ่งการทำความเข้าใจแพทย์จากการรักษาพยาบาลในแต่ละครั้งนั้น หากสาเหตุการตายที่แท้จริงไม่ได้เกิดจากโรคของผู้ป่วยที่แพทย์ได้ลงความเห็นไว้ หรือมิได้เกิดจากภาวะหัวใจล้มเหลว หรือติดเชื้อในกระแสเลือด แต่ถ้าสาเหตุการตายที่แท้จริง เกิดจากการรักษาที่ผิดพลาดและเกิดจากความไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามวิชาชีพแพทย์ตามสมควรแล้ว จะเช่นไรก็ตาม แพทย์ผู้ทำการรักษาก็จะต้องระบุรายละเอียดถึงสาเหตุการตายและลงความเห็นว่าเป็นการเกิดจากโรคหรือสภาวะแทรกซ้อนซึ่งเป็นการผิดพลาดของผู้ป่วยเป็นแน่ เนื่องจากแพทย์ผู้รักษาจะต้องรักษาผลประโยชน์ ชื่อเสียงของตนและโรงพยาบาล เพื่อมิให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียง เสื่อมความน่าเชื่อถือ อีกทั้งเพื่อเลี่ยงกับการที่จะต้องเป็นคดีความที่จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับญาติของผู้ป่วย

ด้วยการเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว ประโยชน์โรงพยาบาล ทั้งแพทย์และโรงพยาบาล ก็ย่อมปกปิดข้อเท็จจริง ไม่แสดงข้อความจริงถึงสาเหตุการตายที่แท้จริงจากการรักษาพยาบาล โดยเฉพาะการตายที่เกิดจากการวางยาสลบหรือแพทย์ที่ได้ทำการผ่าตัดเป็นเหตุให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตาย จึงต้องลงความเห็นในหนังสือรับรองการตายดังเช่นที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

เมื่อการตายจากการรักษาพยาบาลโดยแพทย์เฉพาะการตายที่เกิดจากการวางยาสลบหรือแพทย์ที่ได้ทำการผ่าตัดเป็นเหตุให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตายไม่ว่าจะตายด้วยสาเหตุใดก็เป็นการตายโดยผิดธรรมชาติทั้งสิ้นที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพหาสาเหตุการตายโดยเจ้าหน้าที่รัฐ 2 องค์การก็คือ พนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช โดยหน้าที่หลักและความรับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพอยู่ที่พนักงานสอบสวนซึ่งแพทย์ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเท่านั้น เมื่อมีการตายในโรงพยาบาล

รัฐบาลหรือเอกชน⁶⁴เฉพาะในกรุงเทพมหานครโดยปกติให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาล ดำรงเป็นผู้ร่วมชั้นสูตรพลิกศพ เว้นแต่ถ้าบุคคลนั้นตายในโรงพยาบาลทางราชการหรือ โรงพยาบาลเอกชนใด ก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้นหรือแพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิติเวช ศาสตร์ของแพทย์สถานที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชนหรือโรงพยาบาลของทางราชการใน เขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพได้

แสดงให้เห็นว่า ในทางปฏิบัตินั้น เมื่อผู้ป่วยได้เสียชีวิตในความดูแลของแพทย์เฉพาะ การตายที่เกิดจากการวางยาสลบหรือแพทย์ที่ได้ทำการผ่าตัดเป็นเหตุให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตายไม่ว่า จะเป็นโรงพยาบาลรัฐหรือเอกชน แพทย์จะต้องค้นหาสาเหตุการตายอย่างละเอียดว่า ผู้ป่วยได้ เสียชีวิตเนื่องจากสาเหตุใด ซึ่งแพทย์ที่เป็นเจ้าของคนไข้หรือว่าแพทย์ผู้ดูแลหรือแพทย์เวรเท่านั้นที่ จะเป็นคนกรอกรายละเอียดสาเหตุตายลงในแบบฟอร์มหนังสือรับรองการตาย เมื่อแพทย์ผู้ดูแล กรอกรายความเห็นสาเหตุตายเสร็จ ก็จะต้องนำหนังสือดังกล่าวไปแนบไว้กับแฟ้มเวชระเบียนซึ่งเป็น ประวัติคนไข้ที่ได้รับการรักษาทั้งหมด โดยแพทย์จะต้องออกหนังสือดังกล่าวให้กับผู้ป่วยทุกคนที่ ได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์แล้วถึงแก่ความตาย ส่วนสาเหตุที่แพทย์ได้กรอกรว้นั้นมี วัตถุประสงค์เพื่อให้กระทรวงสาธารณสุขวิเคราะห์สถิติการตายและเพื่อให้ญาติผู้ตายไปติดต่อให้ นายทะเบียนท้องถิ่นออกใบมรณะบัตรต่อไป

อีกทั้ง เมื่อมีการออกหนังสือรับรองการตายเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น ทางโรงพยาบาล และแพทย์ก็ไม่ได้จัดให้มีการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ประกอบกับมาตรา 153 วรรคแรก ที่กำหนดว่า เมื่อมีการตายโดยผิดธรรมชาติจะต้องมีการ ชันสูตรพลิกศพโดยพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวชเสมอ นอกจากทางโรงพยาบาลและแพทย์ จะให้มีการชันสูตรพลิกศพก็ต่อเมื่อ ญาติผู้ป่วยจิตใจหรือขัดข้องใจถึงสาเหตุตายจากการวางยาสลบ หรือตายระหว่างหรือหลังการผ่าตัด หรือแพทย์ไม่มั่นใจ หรือ แพทย์ยังหาสาเหตุการตายที่แน่ชัดยัง ไม่ได้ จึงจะจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์นิติเวชจากทางโรงพยาบาลเพียงองค์กรเดียว เท่านั้น โดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนเขตท้องที่นั้นทราบและมาร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ตามกฎหมายเลยและปัญหาในทางปฏิบัติอีกกรณีหนึ่งก็คือ เมื่อผู้ป่วยตายในความดูแลของแพทย์ซึ่ง เป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ ทางเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลก็ได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ นั้นทราบเพื่อจะได้ค้นหาสาเหตุการตายหรือทำการชันสูตรพลิกศพกรณีตายโดยผิดธรรมชาติตามที่ กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

⁶⁴ ระเบียบของกรมตำรวจว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับ คดี ฉบับปรับปรุงใหม่ (2540) ข้อ 317 วรรคสาม.

ฉะนั้น เมื่อมีการตายในโรงพยาบาลไม่ว่าของรัฐหรือเอกชน พนักงานสอบสวนจะต้องร่วมทำการชันสูตรพลิกศพกับแพทย์นิติเวชของโรงพยาบาลนั้นซึ่งแพทย์ที่ร่วมชันสูตรพลิกศพอาจจะเป็นแพทย์ที่ทำการรักษาพยาบาลผู้ตายนั่นเอง หรืออาจจะเป็นแพทย์ที่เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้ช่วยแพทย์เจ้าของคนไข้ก็ได้ จึงเห็นได้ว่า แพทย์ที่ร่วมการช่วยเหลือพนักงานสอบสวนค้นหาสาเหตุการตาย ค้นหาพฤติการณ์การตายได้ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพกลับกลายเป็นแพทย์ที่ทำการรักษาเอง หรือคนใกล้ชิดสนิทกับแพทย์ดังกล่าว เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการค้นหาข้อเท็จจริงถึงสาเหตุการตายที่แท้จริงจะปรากฏขึ้นมาได้อย่างไรเสีย เมื่อแพทย์ผู้ร่วมการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนนั้นเป็นบุคคลเดียวกันกับแพทย์ผู้ทำการเห็นการตายจากการรักษาพยาบาล

แม้กฎหมายจะได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นองค์กรหลักในการชันสูตรพลิกศพซึ่งจะต้องทำรายงานการชันสูตรพลิกศพร่วมกับแพทย์ก็ตาม แต่สุดท้ายแล้วเมื่อการรักษาเป็นเรื่องที่พนักงานสอบสวนไม่มีความเชี่ยวชาญ ไม่มีความรู้เฉพาะทาง พนักงานสอบสวนก็ต้องรับฟังความเห็นของแพทย์อย่างเกินร้อยเปอร์เซ็นต์เพราะแพทย์เป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการรักษาผู้คนโดยตรง เป็นสิ่งที่แพทย์เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านนี้อยู่แล้ว รายงานการชันสูตรพลิกศพการหาสาเหตุการตายก็เป็นไปตามความเห็นของแพทย์ผู้ทำการรักษาเอง โดยลงความเห็นไปว่า เป็นเพราะภาวะหัวใจล้มเหลว เป็นเพราะโรคของผู้ป่วยเอง สาเหตุใดก็ได้ที่แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่เกิดจากการรักษาที่ผิดพลาดของแพทย์ แต่เป็นเพราะร่างกายผู้ป่วยเองทั้งนั้นที่เป็นสาเหตุให้เกิดการตาย ส่วนการที่แพทย์นิติเวชผู้ทำการชันสูตรพลิกศพเป็นผู้ใกล้ชิด เป็นเพื่อน หรือไม่ว่าจะมีความสัมพันธ์อันใดกับแพทย์ผู้รักษา แพทย์ผู้นั้นก็ต้องทำความเข้าใจเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อที่จะปกป้องผลประโยชน์ของวิชาชีพแพทย์ ปกป้องผลประโยชน์ของพวกพ้องและปกป้องผลประโยชน์ของโรงพยาบาลเช่นเดียวกัน เพราะก็จะไม่ทำลายวิชาชีพแพทย์ด้วยตนเอง

ปัญหาในทางปฏิบัตินั้น เมื่อมีการตายเกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ซึ่งเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพกับแพทย์ แต่พนักงานสอบสวนกลับไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่เสีย โดยปล่อยให้แพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพทำการชันสูตรพลิกศพ โดยทำรายงานการชันสูตรพลิกศพไปเพียงฝ่ายเดียว อันเป็นการยัดถ้อม เชื่อถือตามการค้นหาสาเหตุการตายของแพทย์เพียงผู้เดียว ซึ่งพนักงานสอบสวนได้เซ็นชื่อลงในรายงานการชันสูตรพลิกศพเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ว่าพนักงานสอบสวนไม่ว่าปฏิบัติหน้าที่อื่นหรือด้วยความเกียจคร้านก็ดี ก็จะทำให้เจตนาธรรมของการชันสูตรพลิกศพที่ให้ความสำคัญกับการหาสาเหตุการตายนั่นไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้ง ความเป็นธรรม ความชอบด้วยกฎหมาย ก็จะเป็นหลักประกันให้สิทธิกับผู้ตายและญาติผู้ตายมิได้เลย

ดังนั้น กรณีผู้ป่วยตายเมื่ออยู่ในความดูแลของแพทย์และแพทย์ได้ทำความเห็นลงในหนังสือรับรองการตายไม่ว่าตายเนื่องจากสาเหตุใด เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตัวเองและองค์กร เหตุผลและข้อเท็จจริงการตายจึงอาจจะถูกปกปิดและ ไม่มีการตรวจสอบจากองค์กรภายนอกแล้ว อีกทั้งทางโรงพยาบาลและแพทย์ไม่ได้จัดให้มีการชันสูตรพลิกศพตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะทำให้มีการชันสูตรพลิกศพก็ต่อเมื่อญาติผู้ตายคิดใจหรือแพทย์ค้นหาสาเหตุการตายที่แท้จริงยังไม่ได้ หรือทางเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบแล้ว แต่พนักงานสอบสวนไม่มาร่วมชันสูตรพลิกศพกับแพทย์นิติเวชตามกฎหมาย

เมื่อแพทย์ผู้รักษาเป็นบุคคลเดียวกันกับแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพประจำโรงพยาบาลนั้น หรือแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพมีความสัมพันธ์ไม่ว่าในทางใดกับแพทย์ผู้รักษา ที่ประจำโรงพยาบาลเดียวกัน หรือพนักงานสอบสวนละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพเพื่อค้นหาสาเหตุการตายแล้ว โดยให้แพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพทำรายงานการชันสูตรพลิกศพแต่เพียงลำพังฝ่ายเดียวแล้ว การตรวจสอบและถ่วงดุลความเห็นจากการรักษาของแพทย์ก็จะขาดไร้ประสิทธิภาพ ขาดซึ่งความเป็นธรรม ความชอบธรรม ขาดซึ่งการค้นหาสาเหตุการตายที่แท้จริง และทำให้หลักประกันสิทธิของผู้ตายและญาติผู้ตายถูกละเมิดโดยไม่รู้ตัว ไม่มีองค์กรใดที่จะตรวจสอบและถ่วงดุลการทำความเห็นของแพทย์จากการรักษาพยาบาลที่ทำให้เกิดความตายได้ เนื่องจากแพทย์ซึ่งเป็นองค์กรเดียวกันก็จะไม่ทำการตรวจสอบและถ่วงดุลความเห็นของแพทย์ด้วยกันเองอยู่แล้ว เนื่องจากองค์กรแพทย์จะไม่ตรวจสอบและทำร้ายกันเอง นอกจากการกำหนดเพิ่มให้พนักงานอัยการและศาลซึ่งเป็นองค์กรภายนอกเข้ามาร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ อันเกิดจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความเป็นธรรมให้กับผู้ตาย ญาติผู้ตายและแพทย์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

4.3.5 ปัญหาการตรวจสอบและถ่วงดุลในการชันสูตรพลิกศพ

4.3.5.1 ปัญหาเกี่ยวกับระบบการชันสูตรพลิกศพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ก่อนที่จะวิเคราะห์ระบบการชันสูตรพลิกศพของไทยในปัจจุบันจึงจำต้องวิเคราะห์โดยพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาของกฎหมายที่เกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพพร้อมกับเหตุผลที่ใช้อ้างอิงเพื่อเปลี่ยนวิธีการชันสูตรพลิกศพหรือกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลในการค้นหาความจริง เมื่อผู้ป่วยตายในความดูแลของแพทย์สำหรับในกรณีดังกล่าวด้วย

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550

เมื่อพิจารณาระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยแล้ว ถือว่าจัดอยู่ในระบบตำรวจ โดยนับตั้งแต่ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมถึง 6 ครั้งด้วยกัน แต่กฎหมายก็ยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพ และในทางปฏิบัติเมื่อมีการตายเกิดขึ้น ผู้ที่พบศพจะแจ้งให้ตำรวจทราบก่อน แล้วพนักงานสอบสวนจึงจะสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปควบคุมสถานที่พบศพ แล้วจึงแจ้งให้ผู้ที่มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพทราบต่อไป

นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 129 ได้บัญญัติว่า“ให้ทำการสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาถึงศาล” จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำความผิดอาญาแล้ว การชันสูตรพลิกศพถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน และยังเป็นเงื่อนไขแห่งการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลด้วย ดังนั้นกระบวนการชันสูตรพลิกศพถือเป็นกระบวนการที่สำคัญ เป็นกลไกที่จะช่วยค้นหาความจริงในการตายของบุคคลได้

เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 129 และมาตรา 148 ถึง 156 แล้ว จะเห็นได้ว่า กรณีที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพเสมอคือ การตายโดยผิดธรรมชาติและการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายอยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (วิสามัญฆาตกรรม) ตามมาตรา 148 โดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพกรณีตายโดยผิดธรรมชาติ ก็คือ พนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช ถ้าไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐหรือแพทย์ประจำสำนักงานกระทรวงสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียน การชันสูตรพลิกศพเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเกือบทั้งหมด

พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจเปิดเสร็จในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพและกฎหมายกำหนดให้แพทย์มาทำหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพเท่านั้นและแพทย์ไม่มีอำนาจสอบสวนหรือซักถามพยานหรือไม่มีโอกาสได้รับรู้หรือพิจารณาพยานหลักฐานอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบหรือความครอบครองของพนักงานสอบสวน แพทย์ส่วนใหญ่จึงมีทัศนคติว่างานชันสูตรพลิกศพเป็นงานชันสูตรพลิกศพลำดับรองซึ่งมีความสำคัญน้อยกว่างานประจำที่ต้องตรวจรักษาผู้ป่วย จึงทำให้พนักงานสอบสวนสามารถครอบงำหรือมีอิทธิพลเหนือการชันสูตรพลิกศพได้ โดยง่ายจนเป็นสาเหตุที่แพทย์ผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพมักจะดำเนินการวินิจฉัยเฉพาะสาเหตุการตาย

เท่านั้นส่วนพฤติการณ์การตายจะให้ป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการตัดสินใจถึงพฤติการณ์การตาย

โดยที่ระบบการชันสูตรพลิกศพของไทยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ครอบคลุมเกือบทุกขั้นตอนในการชันสูตรพลิกศพ แพทย์จึงเป็นเพียงผู้ที่มาช่วยหาสาเหตุการตายเท่านั้น โดยแพทย์จะไม่ก้าวล่วงไปให้ความเห็นเกี่ยวกับพฤติการณ์การตาย ระบบเช่นนี้ทำให้ขาดการถ่วงดุลการใช้อำนาจ⁶⁵ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันการตายโดยผิดธรรมชาติที่เป็นการฆาตกรรมบางกรณี รูปแบบของคดีมีความสลับซับซ้อนหรือเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล แต่ก็ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการหรือพนักงานปกครองเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ จะมีก็แต่เพียงให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพให้พนักงานอัยการตรวจสอบเท่านั้น เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา 150 วรรคสาม ซึ่งมาตรา 150 วรรคสี่กำหนดให้พนักงานอัยการร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพด้วย ซึ่งอาจเป็นการเริ่มต้นการตรวจสอบที่ล่าช้าเกินไป เพราะพยานหลักฐานสำคัญที่จะช่วยเปิดเผยความจริงอาจสูญหายหรือบิดเบือนไปแล้ว

ในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยวิสามัญฆาตกรรมผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพก็คือพนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนตามมาตรา 150 วรรคสาม เมื่อมีการตายโดยวิสามัญฆาตกรรมเกิดขึ้นซึ่งถือเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองทราบเพื่อให้มาร่วมในการชันสูตรพลิกศพ เหตุที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้เพื่อให้การชันสูตรพลิกศพกรณีดังกล่าวเป็นไปอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยให้ผู้เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพตรวจสอบการทำงานของกันและกันในขณะเดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับกรณีนั้นด้วย

เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพตามแบบวิสามัญฆาตกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 150 วรรคห้าได้กำหนดให้กระบวนการไต่สวนการตายโดยศาล ซึ่งการไต่สวนการตายโดยศาล เป็นกระบวนการที่กฎหมายมุ่งหมายให้เกิดการตรวจสอบการทำงานของผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพ โดยจะดำเนินการไต่สวนแต่เฉพาะกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ เท่านั้น โดยกระบวนการ

⁶⁵ แสวง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ, รายงานการวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย” เสนอต่อสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, สิงหาคม 2547, หน้า 56-57.

เริ่มต้นภายหลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศาลนั้นอยู่ เพื่อให้ทำการไต่สวนกระบวนการไต่สวนการตายนอกจากจะเป็นการไต่สวนเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ตายและญาติแล้ว ยังถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยศาลซึ่งเป็นองค์กรภายนอกด้วย ซึ่งกระบวนการไต่สวนการตายนี้จะช่วยป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจตามอำเภอใจได้ในระดับหนึ่ง

แต่เดิมการไต่สวนการตาย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่มีประสิทธิภาพในการค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์การตายโดยมีลักษณะเป็นการไต่สวนในรูปแบบของวิธีการมากกว่าเป็นการค้นหาความจริง เนื่องจากการนำสืบพยานหลักฐานของพนักงานอัยการในการไต่สวนนั้น พนักงานอัยการจะทำคำร้องโดยอาศัยข้อเท็จจริงและหลักฐานจากสำนวนการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนเป็นหลัก กระบวนการไต่สวนของพนักงานอัยการและศาลจึงเป็นเพียงแค่การตรวจพิจารณาสำนวนของพนักงานสอบสวน ถึงแม้ว่าศาลจะมีอำนาจสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วศาลจะไม่ค่อยใช้อำนาจดังกล่าว และแม้ว่าประสงค์จะสืบพยานเพิ่มเติมก็อาจจะพบว่าพยานหลักฐานนั้นอาจเสื่อมเสีย สูญหาย หรืออาจถูกทำลายไปแล้ว

จึงเป็นที่มาของการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานอัยการร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน โดยพนักงานอัยการผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพิจารณาน้ำหนักแห่งพยานหลักฐานเหล่านั้น จะได้ตรวจสอบว่าพยานหลักฐานในสำนวนนั้นเพียงพอที่จะพิสูจน์ความจริงในกรณีการตายนั้นแล้วหรือไม่ ซึ่งช่วยให้สำนวนชันสูตรพลิกศพนั้นเป็นสำนวนที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อศาลในการไต่สวนและมีคำสั่งต่อไป

จึงเห็นได้ว่า เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพกรณีตายโดยผิดธรรมชาติโดยพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวชแล้วก็จะไม่มีองค์กรอื่นมาร่วมชันสูตรพลิกศพและไม่มีการไต่สวนการตายโดยศาลเหมือนเช่นการตายโดยวิสามัญฆาตกรรมดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้น กรณีที่ผู้ป่วยตายเมื่ออยู่ในความดูแลหรือตายจากการรักษาพยาบาลโดยแพทย์แล้วไม่ว่าจะตายด้วยสาเหตุใด ก็เป็นการตายโดยผิดธรรมชาติทั้งสิ้นที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพหาสาเหตุการตายโดยเจ้าหน้าที่รัฐ 2 องค์กรก็คือ พนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช โดยหน้าที่หลักและความรับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพอยู่ที่พนักงานสอบสวนซึ่งแพทย์ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเท่านั้น เมื่อมีการตายในโรงพยาบาลรัฐบาลหรือเอกชน เฉพาะในกรุงเทพมหานครโดยปกติให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ถ้าบุคคลนั้นตายในโรงพยาบาลทางราชการหรือโรงพยาบาลเอกชนใด ก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้นหรือแพทย์ผู้ชำนาญในสาขา

นิติเวชศาสตร์ของแพทย์สภาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชนหรือโรงพยาบาลของทางราชการในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพได้

ปัญหาในทางปฏิบัตินั้น เมื่อมีการตายเกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ซึ่งเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพกับแพทย์ ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนและแพทย์จะต้องทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที โดยแพทย์นิติเวชหรือว่าแพทย์อื่นดังกล่าวข้างต้น จะต้องทำรายงานการชันสูตรพลิกศพถึงรายละเอียดสาเหตุการตายว่า ผู้ป่วยตายเพราะสาเหตุใด ได้รับยาใดเกินขนาดหรือว่าเป็นเพราะอาการแทรกซ้อนของผู้ป่วยเอง ซึ่งแพทย์นิติเวชแห่งโรงพยาบาลนั้นจะต้องร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนแต่พนักงานสอบสวนกลับไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่เสีย โดยปล่อยให้แพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพทำการชันสูตรพลิกศพ โดยทำรายงานการชันสูตรพลิกศพไปเพียงฝ่ายเดียว อันเป็นการขัดถือ เชื้อถือตามการค้นหาสาเหตุการตายของแพทย์เพียงผู้เดียวซึ่งพนักงานสอบสวนได้ลงลายมือชื่อลงในรายงานการชันสูตรพลิกศพเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

เมื่อแพทย์ผู้รักษาเป็นบุคคลเดียวกันกับแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพประจำโรงพยาบาลนั้น หรือแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพมีความสัมพันธ์ไม่ว่าในทางใดกับแพทย์ผู้รักษาที่ประจำโรงพยาบาลเดียวกัน หรือพนักงานสอบสวนละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพเพื่อค้นหาสาเหตุการตายแล้ว โดยให้แพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพทำรายงานการชันสูตรพลิกศพแต่เพียงลำพังฝ่ายเดียวแล้ว การตรวจสอบและถ่วงดุลความเห็นจากการรักษาของแพทย์ก็จะขาดไร้ประสิทธิภาพ ขาดซึ่งความเป็นธรรม ความชอบธรรม ขาดซึ่งการค้นหาสาเหตุการตายที่แท้จริง และทำให้หลักประกันสิทธิของผู้ตายและญาติผู้ตายถูกละเมิดโดยไม่รู้ตัว ไม่มีองค์กรใดที่จะตรวจสอบและถ่วงดุลการทำความเห็นของแพทย์จากการรักษาพยาบาลที่ทำให้เกิดความตายได้ เนื่องจากแพทย์ซึ่งเป็นองค์กรเดียวกันก็จะไม่ทำการตรวจสอบและถ่วงดุลความเห็นของแพทย์ด้วยกันเองอยู่แล้ว อีกทั้งกฎหมายไม่ได้กำหนดให้มีการไต่สวนการตายโดยศาลอีกด้วย นอกจากการกำหนดเพิ่มให้พนักงานอัยการและศาลซึ่งเป็นองค์กรภายนอกเข้ามาร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ อันความตายเกิดจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความเป็นธรรมให้กับผู้ตายและญาติผู้ตายได้อย่างแท้จริง

4.3.5.2 ปัญหาการให้ความหมายของคำว่า “ตายโดยผิดธรรมชาติ”

การชันสูตรพลิกศพนั้น กฎหมายจะกำหนดไว้ว่าการตายประเภทใดบ้างที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพ โดยเหตุที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการชันสูตรพลิกศพนั้นมาจากหลักการที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เมื่อมีการตายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เกิดขึ้น รัฐจึงต้องเข้ามารับผิดชอบในการค้นหาความจริงในความตายนั้น โดยหาสาเหตุและ

พฤติการณ์การตาย และหากความตายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำความผิด รัฐมีหน้าที่ต้องสอบสวนดำเนินคดีหรือค้นหาตัวผู้กระทำความผิดเพื่อลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ในปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 กำหนดให้มีการชันสูตรพลิกศพใน 2 กรณี คือ การตายโดยผิดธรรมชาติ และการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานโดยในมาตรา 148 วรรคสอง ได้ให้ความหมายของการตายโดยผิดธรรมชาติไว้ดังนี้

- 1) ฆ่าตัวตาย
- 2) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- 3) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- 4) ตายโดยอุบัติเหตุ
- 5) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ

สำหรับความหมายหรือคำนิยามของคำว่า “ตายโดยผิดธรรมชาติ” ตามกฎหมายไทยนั้นได้ระบุไว้เพียง 1)-5) และแต่ละกรณีก็สามารถตีความโดยขยายความให้หมายถึงการกระทำอย่างอื่นไปด้วยได้ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังเป็นปัญหาในการตีความอยู่ดีว่า การกระทำแบบใด โดยใครเป็นผู้กระทำ ก่อให้เกิดผลอย่างไร ควรที่จะตีความให้เข้ากับ 1)-5) ทั้ง 5 กรณีนี้ โดยมีหลักเกณฑ์ หรือมีเงื่อนไข รายละเอียดอย่างไรมาแบ่ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และความเป็นธรรมกับผู้ตายและญาติของผู้ตายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่มีการตายอันเกิดจากการรักษาพยาบาลโดยแพทย์

เมื่อได้พิจารณาจากกฎหมายว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพของต่างประเทศ จะพบว่า ในหลายประเทศจะให้ความสำคัญในการให้ความหมายของคำว่า “ตายโดยผิดธรรมชาติ” และระบุถึงเงื่อนไขรายละเอียดต่างๆ โดยไม่ต้องมีปัญหาในการตีความ อาทิเช่น

1) ประเทศอังกฤษ ได้กำหนดไว้ใน The Coroner Act 1988 ได้กำหนดให้แพทย์จะต้องรายงานไปแจ้งให้โคโรเนอร์ทราบ เพื่อให้โคโรเนอร์ทำการสอบสวนถึงสาเหตุและพฤติการณ์ การตายถึงการตายโดยผิดธรรมชาติ ได้แก่ การตายระหว่างการผ่าตัดหรือตายก่อนที่จะพ้นจากยาสลบ การตายเนื่องจากการผ่าตัดหรือขณะดมยาสลบ เป็นต้น

2) ประเทศเยอรมันได้กำหนดไว้ใน Regulation on Medical Post-mortem Examination ให้ศาลต้องทำการชันสูตรพลิกศพโดยจะต้องมีการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ด้วย ในกรณีกรณีการตายของเด็กทารกแรกเกิด หรือกรณีบุคคลที่เสียชีวิตมีอายุต่ำกว่า 16 ปี เป็นต้น นอกจากนี้ในบางกรณีกฎหมายให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจที่จะสั่งให้มีการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ด้วยเช่นกัน ได้แก่ กรณีบุคคลตายโดยโรคติดต่อ โรคเนื้องอก หรือตายภายใน 4 สัปดาห์ หลังจากได้รับภูมิคุ้มกันโรค หรือตายโดยได้รับการปลูกถ่ายหรือโอนถ่ายอวัยวะภายใน

3) ประเทศสหรัฐอเมริกา ใน County Medical Examiners Act 1953 และ Public Health Code 1978 ได้กำหนดกรณีการตายที่ต้องแจ้งให้แพทย์สอบสวนทำการสอบสวนถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายไว้ ซึ่งรวมถึงการตายโดยผิดธรรมชาติบางกรณีด้วย ได้แก่ การตายที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจจากการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์ การตายที่เกิดขึ้นในระหว่างการตรวจวินิจฉัยโรคหรือการรักษาพยาบาลของแพทย์ การตายในห้องผ่าตัดหรือห้องพักฟื้น การตายโดยปราศจากการรักษาทางการแพทย์ภายใน 48 ชั่วโมงก่อนเสียชีวิต หรือการตายซึ่งเป็นผลมาจากการคลอดหรือการทำแท้ง เป็นต้น

4) ประเทศฟินแลนด์ กำหนดไว้ใน Act of establishing the cause of death 1973 มาตรา 7 ได้กำหนดกรณีที่ต้องแจ้งให้แพทย์สอบสวนทราบและต้องทำการสอบสวนการตายโดยตำรวจไว้ ซึ่งรวมถึงกรณีการตายโดยปราศจากการรักษาทางการแพทย์ การตายโดยได้รับสารพิษ หรือการตายโดยเหตุจากโรคจากการทำงาน

5) ประเทศสาธารณรัฐเช็ก การตายโดยผิดธรรมชาติ ได้แก่ ตายเนื่องจากสงสัยว่าจะเกิดจากการใช้ยาผิดในการรักษาพยาบาล เป็นต้น

6) ประเทศสกอตแลนด์ การตายโดยผิดธรรมชาติ ได้แก่ การตายที่เกิดขึ้นจากกระทำโดยความผิด หรือความประมาทเลินเล่อของผู้อื่น การตายที่มีการร้องเรียนว่าการรักษาหรือไม่รักษาของแพทย์มีส่วนทำให้เกิดความตายขึ้น การตายใดๆ ซึ่งแพทย์ไม่อาจจะระบุสาเหตุการตายที่ชัดเจนได้ เป็นต้น

จากกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น จะพบว่าได้กำหนดคำนิยาม ความหมายและเงื่อนไขของคำว่า “ตายโดยผิดธรรมชาติ” ได้อย่างชัดเจนแน่นอนกว่าประเทศไทย โดยได้ระบุรูปแบบ ลักษณะ รวมทั้งรายละเอียดของการกระทำได้เป็นอย่างดีและก่อให้เกิดความเป็นธรรม แก่ผู้ตายและญาติของผู้ตายได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งไม่มีปัญหาในการตีความ

4.3.5.3 ปัญหาด้านบุคลากร

ปัญหาด้านบุคลากรนั้น ซึ่งได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาแต่เดิม ก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยแต่เดิมกฎหมายจะกำหนดให้ผู้เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ ณ ที่เกิดเหตุ ประกอบด้วยพนักงานสอบสวนและบุคลากรทางการแพทย์ ดังนี้

1) สาธารณสุขจังหวัด แพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล หรือ

2) เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือแพทย์ประจำตำบล ในกรณีที่บุคคลตามข้อ 1 ไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

ซึ่งบุคลากรการแพทย์ดังกล่าวข้างต้นก็มีภาระหน้าที่ตามสาขาวิชาชีพอยู่แล้ว โดยเฉพาะแพทย์ที่มีภารกิจหลักในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บของประชาชน และหากเป็นโรงพยาบาลหรือสถานอนามัยในต่างจังหวัดซึ่งอัตรากำลังของแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการรับผิดชอบดูแลรักษาสุขภาพของประชาชน การกำหนดให้แพทย์ในต่างจังหวัดต้องออกไปชั้นสูตรพลิกศพ ย่อมเป็นการสร้างภาระเพิ่มขึ้นให้แก่แพทย์ และหากเกิดกรณีที่แพทย์ติดภารกิจต้องรักษาผู้ป่วย ก็ย่อมต้องให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขออกไปปฏิบัติหน้าที่แทน ก็จะส่งผลกระทบให้การชั้นสูตรพลิกศพขาดประสิทธิภาพและอาจเกิดความผิดพลาดในการวินิจฉัยถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตาย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมุ่งหมายให้เป็นการปรับปรุงการตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติเวชศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงกำหนดตัวบุคลากรทางการแพทย์ที่จะร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน ดังนี้

- 1) แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ หรือ
- 2) แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ หรือ
- 3) แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด หรือ
- 4) แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชน หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้น

ทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข

โดยแพทย์ในลำดับรองลงมาจะทำหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพได้ก็ต่อเมื่อแพทย์ ในลำดับสูงกว่าไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวเล็งเห็นถึงความสำคัญของการมอบหมายให้แพทย์เป็นผู้ทำการวินิจฉัยสาเหตุและพฤติการณ์การตายโดยกำหนดให้แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ เป็นแพทย์ลำดับแรกที่มีหน้าที่รับผิดชอบ แต่หากแพทย์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ผู้ที่จะเห็นทำหน้าที่แทนก็ยังคงต้องเป็นแพทย์เท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่บุคลากรทางการแพทย์ยังขาดแคลนอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะแพทย์ด้านนิติเวชศาสตร์ยังมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณงาน และประกอบกับแพทย์ก็ยังมีภารกิจหลักในการให้บริการสุขภาพ ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดบทเฉพาะกาลให้ภายในระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ซึ่งวันสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าว คือ วันที่ 26 มิถุนายน 2548 โดยกำหนดให้แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ แพทย์ประจำโรงพยาบาลรัฐ หรือแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด อาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมทางนิติเวชศาสตร์ไปร่วมตรวจ

ชั้นสูตรพลิกศพที่เกิดเหตุแทนได้ โดยจะมอบหมายได้แต่เฉพาะในกรณีผู้สวดทำร้ายตายและการตายโดยอุบัติเหตุเท่านั้น ซึ่งบทเฉพาะกาลดังกล่าวเป็นมาตรการที่ช่วยผ่อนคลายภาระของแพทย์ที่จะต้องไปยังสถานที่เกิดเหตุ และลดปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังแพทย์ไปเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ซึ่งระยะเวลาตามบทเฉพาะกาลดังกล่าวก็ได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ก็ไม่อาจแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ได้

จึงเป็นที่มาของการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ตามมาตรา 148 (3) (4) และ (5) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 ซึ่งมีสาระสำคัญให้ขยายระยะเวลาการใช้บังคับมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 ออกไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา และให้แพทย์นิติเวชศาสตร์ แพทย์ประจำรัฐ หรือแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สามารถมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมทางนิติเวชศาสตร์ ไปร่วมชั้นสูตรพลิกศพแทนตนได้ ในกรณีผู้สวดทำร้ายตาย การตายโดยอุบัติเหตุ และการตายโดยยังมีปรากฏเหตุด้วย

ซึ่งการขยายระยะเวลาดังกล่าวเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น โดยยังมีได้แก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้างและระบบการชั้นสูตรพลิกศพแต่ประการใด ซึ่งจะส่งผลกระทบให้การชั้นสูตรพลิกศพไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งหมายจะยกระดับมาตรฐานของการชั้นสูตรพลิกศพให้มีความเป็นวิชาชีพและได้มาตรฐานสากล

4.3.5.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมของญาติผู้ตาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในฐานะญาติของผู้ตายไว้แต่เฉพาะกรณีที่การตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (วิสามัญฆาตกรรม) หรือตายในระหว่างในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่เท่านั้น ซึ่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้อง แจ้งบุคคลที่เกี่ยวข้องทราบถึงการตายของผู้นั้นก่อนที่จะทำการชั้นสูตรพลิกศพ เพื่อให้ญาติของผู้ตายได้มีโอกาสเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการชั้นสูตรพลิกศพด้วย

อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสอง กรณีการตายโดยผิดธรรมชาติ กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชั้นสูตรพลิกศพทราบ และก่อนการชั้นสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือ ญาติของผู้ตายอย่างน้อย 1 คน ทราบเท่าที่จะทำได้ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้ซึ่งได้รับแจ้งว่า มี

เหตุการณ์ตายผิดปกติเกิดขึ้นในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ จึงเป็นเพียงหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น มิได้เป็นบทบังคับที่ให้พนักงานสอบสวนจะต้องทำ เพราะถ้าไม่ทำจะมีผลต่อการชันสูตรพลิกศพแต่ประการใด

ปัญหาในทางปฏิบัติก็คือ พนักงานสอบสวนสามารถแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบ การตายได้ แต่ก็ไม่ได้แจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบทำให้กลายเป็นศพไร้ญาติ ทำให้ญาติของผู้ตายกว่าจะทราบเรื่องการตายต้องใช้เวลานานหรือในบางครั้งไม่ทราบว่าญาติของตนได้ตายไปแล้ว แต่กรณีตายในโรงพยาบาลอันเนื่องจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ก็คงไม่ค่อยจะมีปัญหาในส่วนนี้นัก คงเป็นเพราะญาติผู้ตายก็จะต้องมานอนเฝ้า มาเยี่ยมเยียนคอยดูอาการของผู้ป่วยเสมอ และเมื่อผู้ป่วยถึงแก่ความตาย ทางโรงพยาบาลก็ต้องแจ้งให้แก่อนุญาติผู้ตายทราบอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีปัญหาสำคัญในส่วนที่กฎหมายมิได้กำหนดให้ญาติของผู้ตายเข้าร่วมอยู่ในการชันสูตรพลิกศพด้วย มิใช่เพียงแค่อำนาจในฐานะผู้สังเกตการณ์เท่านั้น เพื่อที่ญาติผู้ตายจะได้ทราบถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แท้จริงได้ โดยมีได้ฟังแต่ความเห็นของแพทย์ที่ได้ทำการรักษา หรือฟังแต่ผลรายงาน การชันสูตรพลิกศพของแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น

ดังที่กล่าวมาข้างต้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมของญาติผู้ตายไว้ในการไต่สวนการตายโดยศาล โดยไม่ได้กล่าวถึงการเข้ามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพซึ่งอยู่ในขั้นตอนก่อนที่จะถึงการไต่สวนการตายโดยศาลแต่อย่างไร ซึ่งมีความแตกต่างกับกฎหมายต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศอังกฤษ The Coroner Rules 1984 มาตรา 7 กำหนดให้ญาติของผู้ตายเข้าร่วมการตรวจศพได้ด้วยตนเองแล้ว ยังมีสิทธิที่จะแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมการตรวจศพนั้นแทนตนได้ หรือในประเทศอิตาลี ญาติของผู้ตายอาจแต่งตั้งแพทย์เป็นที่ปรึกษาของตนเข้าไปดูการผ่าศพ และมีสิทธิทราบผลการผ่าศพตลอดจนซักถามได้ด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ข้อที่ 16 ซึ่งได้กำหนดสิทธิเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของญาติผู้ตายไว้ดังนี้

- 1) สิทธิได้รับการแจ้งถึงการสอบสวนการตาย และผลการสอบสวนการตายนั้น
- 2) สิทธิเข้าฟังหรือตรวจสอบดูข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน และสิทธิในการแสดงพยานหลักฐานต่างๆ
- 3) สิทธิที่จะขอให้บุคคลที่มีความรู้ทางด้านการแพทย์ หรือผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการชันสูตรพลิกศพด้วย

ดังนั้น หากได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิไว้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานองค์การสหประชาชาติแล้วจะทำให้การโต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการว่าได้กระทำไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือสาเหตุของการตายถูกต้องหรือไม่ ลดลง เพราะญาติของผู้ตายได้รับรู้กระบวนการใน

การชันสูตรพลิกศพ และมีโอกาสได้โต้แย้งในขณะทำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับและสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ อีกทั้งก็เป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยบุคคลที่ได้รับการถูกละเมิดซึ่งสิทธินั้นโดยตรงจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ได้อีกกระบวนการหนึ่ง

4.4 วิเคราะห์และเปรียบเทียบกรณีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพและมาตรการไต่สวนการตายตามกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ

การพิจารณาว่าการชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยนั้น มีขั้นตอนและมาตรการเพียงพอที่จะอำนวยความยุติธรรมแล้วหรือไม่ ควรที่จะต้องเปรียบเทียบการชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนการตายตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมัน ซึ่งใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพที่แตกต่างจากประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.1 ลักษณะของระบบการชันสูตรพลิกศพ

ในประเทศไทย การชันสูตรพลิกศพเป็นระบบตำรวจ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาของไทย แยกกระบวนการสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกัน พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสอบสวน ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติให้การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสอบสวน ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงเป็นองค์กรหลักในการชันสูตรพลิกศพ แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่น เช่น แพทย์ พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วยก็ตาม ก็จะมิบทบาทเป็นผู้ร่วมในกระบวนการเท่านั้น ถึงแม้พนักงานอัยการจะมีอำนาจในการควบคุมและร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพและสำนวนการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วการสั่งการของพนักงานอัยการไม่ค่อยสัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร เนื่องจากพนักงานสอบสวนจะไม่ค่อยปฏิบัติตาม

ในประเทศอังกฤษนั้น การชันสูตรพลิกศพเป็นระบบโคโรเนอร์ ซึ่งโคโรเนอร์จะต้องเป็นนักกฎหมายหรือแพทย์ที่ได้รับแต่งตั้งจากองค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่สอบสวนการตายโดยผิดธรรมชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนการตายและยังมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะลูกขุนเพื่อร่วมในการไต่สวนการตายได้ด้วย

ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่ใช้ทั้งระบบแพทย์สอบสวน (Medical Examiner) และระบบโคโรเนอร์ (Coroner) ขึ้นอยู่กับแต่ละรัฐ ทั้งนี้ ระบบแพทย์สอบสวน เป็นระบบที่แพทย์มีอำนาจเต็มในการชันสูตรพลิกศพ โดยมีอำนาจตั้งแต่การดูศพและการรวบรวม

พยานหลักฐานทั้งหมดเกี่ยวกับการตายนั้น ตลอดจนการสอบสวนพยานบุคคลและรวมถึงอำนาจในการผ่าศพด้วยตนเองด้วย แพทย์ที่ทำหน้าที่นี้จะมีตำแหน่งที่เรียกว่า “แพทย์สอบสวน” ทั้งนี้ ระบบนี้เป็นระบบที่ใช้ในอเมริกาเป็นแห่งแรก

นอกจากจะมีแพทย์สอบสวนผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหลักแล้ว ยังคงมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหลายตำแหน่งด้วยกัน ได้แก่ 1) แพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี โดยจะต้องเป็นแพทย์ผู้ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติวิชาชีพในรัฐมิชิแกน 2) ผู้แทนแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี ต้องได้รับอนุญาตประกอบวิชาชีพ และต้องได้รับการรับรองจากแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี ซึ่งมีหน้าที่ในการออกคำสั่งอนุญาตให้ผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์และออกคำสั่งและควบคุมเจ้าหน้าที่ที่สืบสวนสอบสวน ณ สถานที่เกิดเหตุ ให้ทำการสืบสวนสอบสวนและรายงานผลการสืบสวนสอบสวน 3) เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน คอยช่วยเหลือสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ มีหน้าที่ในการแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบถึงการตายและสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ ตรวจสอบศพผู้ตายและสอบสวนหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนทางโทรศัพท์ไปยังแพทย์สอบสวน 4) พยาธิแพทย์ มีหน้าที่ในการทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ตามคำร้องขอของแพทย์สอบสวนหรือผู้แทนแพทย์สอบสวน รายงานผลการตรวจสอบเบื้องต้นทางโทรศัพท์ให้แพทย์สอบสวนหรือผู้แทนแพทย์สอบสวนและส่งรายงานผลการตรวจสอบไปยังแพทย์สอบสวน เมื่อทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์เสร็จสิ้น และระบุสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

กรณีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ กรณีการตายที่ต้องแจ้งให้แพทย์สอบสวนทำการสอบสวนถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายไว้ ได้แก่ การตายโดยกะทันหันหรือโดยไม่คาดคิด เช่น การตายในห้องผ่าตัดหรือห้องพักฟื้น การตายตามธรรมชาติแต่ความตายเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด การตายจากการใช้ยาเกินขนาดหรือการแพ้ยา การตายโดยไม่ได้รับการรักษาทางการแพทย์ภายใน 48 ชั่วโมง ก่อนเวลาที่ตาย เว้นแต่แพทย์ผู้ตรวจศพจะสามารถวินิจฉัยสาเหตุการตายที่แท้จริงได้

การผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ไม่จำเป็นต้องกระทำในทุกกรณี ทั้งนี้เนื่องจากแพทย์สอบสวนสามารถระบุถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายอันแท้จริงได้แล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องผ่าอีก

4.4.2 กรณีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพและมาตรการไต่สวนการตาย

ในประเทศไทยนั้น กรณีที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพเสมอคือ การตายโดยผิดธรรมชาติและการตายโดยวิสามัญฆาตกรรม แต่ถ้าตายโดยธรรมชาติและถูกประหารชีวิตโดยคำสั่งศาลก็ไม่ต้องการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งการตายโดยผิดธรรมชาติคือ ฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ ตายโดยยังมิปรากฏเหตุ กรณีดังกล่าวนี้กฎหมายกำหนดให้จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพแต่ไม่ต้องการไต่สวนการตายโดยศาลซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการไต่

สวนการตายในทุกกรณี กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ทำการไต่สวนการตายเฉพาะในกรณีที่การตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่

เนื่องด้วยกระบวนการไต่สวนการตายนอกจากจะเป็นการไต่สวนเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ตายและญาติแล้ว ยังถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยศาลซึ่งเป็นองค์กรภายนอกด้วย ซึ่งกระบวนการไต่สวนการตายนี้อาจช่วยป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจตามอำเภอใจได้ในระดับหนึ่ง

ในประเทศอังกฤษนั้น ทุกกรณีจะมีการชันสูตรพลิกศพเสมอ ยกเว้นการตายโดยธรรมชาติคือ แก่ชราตายหรือถูกประหารชีวิตโดยคำสั่งศาลที่ไม่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพโดยโคโรเนอร์แล้วจะต้องมีการในประเทศอังกฤษนั้น การไต่สวนการตายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบสวนสอบสวนในความตายของบุคคล หากสาเหตุการตายมีความชัดเจนแล้วก็ไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนก็ได้ แต่โคโรเนอร์และคณะลูกขุน (ถ้ามี) ต้องทำการไต่สวนในกรณีการตายที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงหรือตายโดยผิดธรรมชาติ การตายโดยไม่ทราบสาเหตุ การตายในระหว่างการควบคุมของตำรวจหรือเป็นผลจากการบาดเจ็บที่ตำรวจเป็นผู้กระทำ การตายจากอุบัติเหตุ สารพิษ หรือโรคที่ต้องแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบ รวมถึงการตายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันอาจจะส่งผลเสียหายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยของประชาชน

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น กรณีการตายกรณีการตายที่จะต้องแจ้งให้แพทย์สอบสวนทำการสอบสวนถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายไว้ดังนี้

(1) การตายโดยกะทันหันหรือโดยไม่คาดคิด อันได้แก่ การตายในห้องผ่าตัดหรือห้องพักรักษา การตายตามธรรมชาติแต่ความตายเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด เป็นต้น

(2) การตายโดยอุบัติเหตุ เช่น การใช้ยาเกินขนาดหรือการแพ้ยา เป็นต้น

(3) การตายจากการใช้ความรุนแรง

(4) การตายที่สาเหตุการตายเป็นที่สงสัย

(5) การตายโดยไม่ได้รับการรักษาทางการแพทย์ภายใน 48 ชั่วโมง ก่อนเวลาที่ตาย เว้นแต่แพทย์ผู้ตรวจศพจะสามารถวินิจฉัยสาเหตุการตายที่แท้จริงได้

กรณีที่ต้องมีการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ เช่น กรณีตายโดยกะทันหันหรือโดยไม่คาดคิด ในกรณีที่มิข้อมูลประวัติการรักษาไม่เพียงพอต่อการวินิจฉัยสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย การผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ไม่จำเป็นต้องกระทำในทุกกรณี แม้ว่าจะเป็นการตาย ที่ต้องแจ้งให้แพทย์สอบสวนทราบก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากแพทย์สอบสวนสามารถระบุถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายอันแท้จริงได้แล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องผ่าศพอีก แต่ก็มีบางกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ต้องผ่าศพเพื่อตรวจ

พิสูจน์ด้วยทุกครั้ง ซึ่งหลักการสำคัญที่บังคับให้ต้องมีการผ่าศพก็เนื่องจากต้องค้นหาความจริงเกี่ยวกับสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

อย่างไรก็ตาม ระบบแพทย์สอบสวนของอเมริกันนั้นจะไม่มีกระบวนการไต่สวนการตาย แม้แต่จะตายด้วยสาเหตุใดก็ตาม

ในประเทศเยอรมนี เมื่อมีการตายโดยฆาตกรรมชาติเกิดขึ้นหรือพบศพที่ยังไม่อาจจะระบุตัวบุคคลได้จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพเพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์แห่งการตาย การชันสูตรพลิกศพนั้นให้กระทำโดยศาลโดยจะมีแพทย์เป็นผู้ช่วยเหลือ ให้ความรู้ ความเห็นเพื่อให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการตายนั้นกระจ่าง แต่หากกรณีที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเห็นของแพทย์ ก็สามารถทราบสาเหตุการตายได้ ศาลจะพิจารณาไต่สวนไปโดยลำพังไม่ต้องเรียกแพทย์มาช่วยเหลือก็ได้ ส่วนกรณีตรวจศพภายนอกไม่อาจทราบสาเหตุการตายได้ จึงจำเป็นต้องมีการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ เช่น กรณีที่การตรวจศพภายนอกด้วยตาไม่อาจทำให้ค้นพบสาเหตุการตายหรือ กรณีบุคคลตายโดยฆาตกรรมชาติหรือ พฤติการณ์การตายยังไม่ชัดเจน เป็นต้น

4.4.3 องค์การที่เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพและไต่สวนการตาย

ประเทศไทยนั้น กรณีที่มีการตายโดยฆาตกรรมชาติจะต้องมีพนักงานสอบสวนทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกันกับแพทย์นิติเวชเสมอ ถ้าแพทย์นิติเวชไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐหรือแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนหรือแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามลำดับ มีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพร่วมกันกับพนักงานสอบสวนได้ เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพหาสาเหตุการตายเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะไม่มีการไต่สวนการตายเหมือนเช่นกรณีตายโดยวิสามัญฆาตกรรม

ส่วนกรณีตายโดยวิสามัญฆาตกรรม กฎหมายกำหนดให้มืองค์กรที่ทำหน้าที่การชันสูตรพลิกศพมีอยู่ 4 ฝ่ายคือ พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการและ พนักงานฝ่ายปกครอง โดยการชันสูตรพลิกศพเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยค้นหาความจริงในคดีอาญาเกี่ยวกับสาเหตุและพฤติการณ์การตายของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่การตายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำผิดอาญาหรือเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงกำหนดให้การชันสูตรพลิกศพบางกรณีจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าร่วมในการตรวจสอบการตายน้นมากกว่า 1 องค์การ ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของกันและกัน เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

เมื่อมีการตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของ เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (กรณีวิสามัญฆาตกรรม) จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้พนักงานอัยการและ

พนักงานฝ่ายปกครองทราบเพื่อให้มาร่วมในการชันสูตรพลิกศพ เหตุที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ เพื่อให้การชันสูตรพลิกศพกรณีดังกล่าวเป็นไปอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยให้ผู้เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพตรวจสอบการทำงานของกันและกัน ในขณะเดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับกรณีนั้นด้วย อีกทั้ง กฎหมายกำหนดให้ศาลมีหน้าที่ในการไต่สวนการตายโดยเริ่มต้นกระบวนการไต่สวนการตายจากการยื่นคำร้องของพนักงานอัยการ

ดังนั้น องค์การที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวนการตาย ก็คือ พนักงานอัยการและศาล แต่อย่างไรก็ตามพนักงานสอบสวนก็ยังคงความเกี่ยวข้องอยู่เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการนั้น จำเป็นต้องอาศัยสำนวนชันสูตรพลิกศพที่จัดทำโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ เป็นหลักฐานข้อมูลในการยื่นคำร้องขอให้ศาลไต่สวน นอกจากนี้พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการนำสืบพยานหลักฐานทั้งปวงเพื่อประกอบการไต่สวนและการทำคำสั่งของศาลด้วย

ในประเทศอังกฤษนั้น กำหนดให้โคโรเนอร์ซึ่งเป็นศาลมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาถึงสาเหตุการตายต่างๆ เช่น การตายแบบกะทันหัน การตายจากความรุนแรงหรือการตายโดยผิดธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งโคโรเนอร์จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นเข้ามาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและตรวจสอบการชันสูตรพลิกศพนั้นด้วย ได้แก่ คณะลูกขุน พนักงานสืบสวนสอบสวนของโคโรเนอร์ นิติแพทย์ แพทย์ พนักงานช่วยตรวจสอบศพ ผู้เชี่ยวชาญและพยานอื่นๆ เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้วจะต้องมีการไต่สวนการตายตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้เสมอ ซึ่งการไต่สวนการตายแบ่งได้เป็นสองกรณีคือ การไต่สวนโดยโคโรเนอร์และการไต่สวนโคโรเนอร์ร่วมกับคณะลูกขุน ซึ่งโดยปกติโคโรเนอร์สามารถไต่สวนได้โดยลำพัง เว้นแต่เป็นกรณีการตายที่กฎหมายกำหนดโดยเฉพาะโคโรเนอร์ต้องแต่งตั้งคณะลูกขุนจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน แต่ไม่เกินกว่า 11 คน เพื่อร่วมกันพิจารณาไต่สวนการตายนั่น

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เมื่อมีการตายกรณีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพจะต้องมีแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตีและเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ โดยเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนคอยช่วยเหลือสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์สอบสวนตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ โดยมีนิติแพทย์ทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ตามคำร้องขอของแพทย์สอบสวน แต่ระบบแพทย์สอบสวนจะไม่มีไต่สวนการตายเหมือนเช่นระบบโคโรเนอร์ของประเทศอังกฤษ

ในประเทศเยอรมนี กำหนดให้ศาลเป็นผู้ทำการไต่สวนการตาย โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความเห็นของแพทย์ก็ได้ หากสาเหตุการตายนั่นเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้ว ศาลสามารถพิจารณาไต่สวนได้โดยลำพังโดยไม่ต้องเรียกแพทย์มาช่วยชันสูตรพลิกศพก็ได้ ในกรณีเร่งด่วนเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่การสอบสวน พนักงานอัยการก็มีอำนาจในการชันสูตรพลิกศพหรือไต่สวนการตาย

เช่นกัน และเมื่อใดที่สาเหตุการตายไม่ปรากฏชัด ศาลจะต้องเรียกแพทย์อย่างน้อย 2 คน มาทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์สาเหตุการตาย ซึ่งแพทย์จะเข้าทำหน้าที่ให้ความเห็นทางการแพทย์เท่านั้น ดังนั้น การพิจารณาไต่สวนโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีศาลเป็นองค์กรเดียว

4.4.4 ความเป็นอิสระในการไต่สวนการตาย

ในประเทศไทยนั้น ศาลซึ่งมีหน้าที่ทำการไต่สวนมีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษารรคดี ซึ่งศาลมีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติม หรือเรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นประกอบการไต่สวนได้ ซึ่งถือว่าศาลมีความเป็นอิสระในการไต่สวน

ในประเทศอังกฤษนั้น โคอเรนอร์มีความเป็นอิสระเนื่องจากได้รับการแต่งตั้งจากท้องถิ่นมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ทั่วไป จึงไม่ต้องตกอยู่ภายในสายบังคับบัญชาดังเช่นเจ้าหน้าที่อื่นจึงสามารถทำการไต่สวนการตายอย่างเต็มที่ และถือเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ที่แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล

ในประเทศเยอรมันนั้น ศาลได้รับความคุ้มครองตามหลักความเป็นอิสระในชั้นนำนักพยานหลักฐาน ดังนั้นในการไต่สวนหรือการชันสูตรพลิกศพ ศาลมีความเป็นอิสระในการดำเนินการ สามารถไต่สวนไปได้โดยไม่ต้องเรียกแพทย์หรืออาศัยความเห็นของแพทย์ แต่ทั้งนี้จะต้องไต่สวนตามหลักกฎหมายอย่างมีเหตุและผล

4.4.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ในประเทศไทยนั้น กฎหมายกำหนดให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิเข้าร่วมในการไต่สวนการตายเพื่อซักถามและนำสืบพยานหลักฐานอื่นได้ และมีสิทธิตั้งทนายความเพื่อช่วยเหลือดำเนินการหากไม่มีทนายความที่ได้รับแต่งตั้งเข้ามาในการไต่สวน ศาลต้องตั้งทนายความให้

ในประเทศอังกฤษนั้น ในบางกรณีกฎหมายกำหนดให้คอเรนอร์จะต้องแต่งตั้งคณะลูกขุน ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นนั้น มาทำการไต่สวนร่วมกันในการตาย ที่มีความสำคัญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง หรืออาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพหรืออนามัยของประชาชน เป็นต้น นอกจากนี้ญาติของผู้ตายสามารถแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมในการตรวจศพได้ด้วย

ในประเทศเยอรมันนั้น ญาติของผู้ตายจะต้องได้รับการแจ้งทันทีที่มีคำสั่งของศาลให้บุคคลที่ฝังอยู่ขึ้นมาเพื่อพิจารณาไต่สวนสาเหตุการตาย เพื่อให้ญาติสามารถเข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบของศาลได้ นอกจากนี้ญาติของผู้ตายมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ได้ เมื่อเห็นว่าสาเหตุและพฤติการณ์การตายยังเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยอยู่

4.5 ความเหมาะสมของการนำระบบการชันสูตรพลิกศพและมาตรการไต่สวนการตายของต่างประเทศมาปรับใช้ในประเทศไทย

4.5.1 ระบบโคโรเนอร์ (Coroner) ประเทศอังกฤษ

4.5.1.1 องค์การที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพ

ในประเทศไทยการชันสูตรพลิกศพเป็นระบบตำรวจซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการชันสูตรพลิกศพ โดยกำหนดให้แพทย์นิติเวชเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วยกรณีที่มีการตายโดยผิดธรรมชาติ (การชันสูตรพลิกศพแบบสามัญ) ซึ่งแพทย์มีบทบาทสำคัญรองลงมาจากพนักงานสอบสวนเพียงแต่คอยให้ความช่วยเหลือการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อีกทั้งกรณีที่มีการตายในระหว่างที่เจ้าพนักงานอยู่ในการปฏิบัติหน้าที่หรือระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายได้เพิ่มองค์กรภายนอกเพื่อทำการถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวนคือ พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง (การชันสูตรพลิกศพแบบวิสามัญฆาตกรรม) โดยที่พนักงานอัยการจะมีอำนาจในการควบคุมและร่วมทำสำนวนในการชันสูตรพลิกศพและสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวน

เมื่อมีการตายในระหว่างอยู่ในการปฏิบัติหน้าที่หรือระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน (วิสามัญฯ) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 3 ได้กำหนดให้มีการไต่สวนการตายโดยศาลเพื่อให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรภายนอกเข้ามาตรวจสอบและถ่วงดุลการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง อีกชั้นหนึ่ง แต่กรณีตายโดยผิดธรรมชาตินั้น กฎหมายกำหนดให้มีเพียงแต่การชันสูตรพลิกศพแบบสามัญเท่านั้น (พนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช)มิได้ให้มีการไต่สวนการตายโดยศาลเหมือนเช่นกรณีการชันสูตรพลิกศพแบบวิสามัญฆาตกรรม

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษแล้ว การชันสูตรพลิกศพเป็นระบบศาลโคโรเนอร์ โคโรเนอร์จะทำหน้าที่สอบสวนการตายโดยผิดธรรมชาติ เช่น การตายระหว่างการผ่าตัดหรือตายก่อนที่จะฟื้นจากยาสลบ การตายเนื่องจากการผ่าตัดหรือขณะดมยาสลบ เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยนั้น การตายที่เกิดจากการรักษาพยาบาลของแพทย์เฉพาะการตายจากการวางยาสลบหรือตายระหว่างหรือหลังการผ่าตัด ก็เป็นการตายที่ผิดธรรมชาติโดยจะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ โดยพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวชเท่านั้น (การชันสูตรพลิกศพแบบสามัญ) แต่ประเทศอังกฤษมีศาลโคโรเนอร์ ทำหน้าที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพ เป็นองค์กรหลักในการดำเนินการ ในการค้นหาสาเหตุการตายของบุคคลนั้น โคโรเนอร์อาจสั่งให้แพทย์ทำการตรวจศพซึ่งแพทย์นั้นได้กระทำภายใต้การควบคุมหรือคำร้องขอของโคโรเนอร์

จึงเห็นได้ว่า ประเทศอังกฤษมีศาลโคโรเนอร์เป็นองค์กรหลักในการชันสูตรพลิกศพ มีแพทย์เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือค้นหาสาเหตุการตายเท่านั้น เมื่อเทียบกับประเทศไทยแล้วอำนาจหน้าที่ยังอยู่ที่พนักงานสอบสวน อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อมีการตายจากการวางยาเสพติดหรือแพทย์ได้ทำการผ่าตัดเป็นเหตุให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตาย แพทย์ผู้ทำการรักษาก็จะต้องออกหนังสือรับรองการตายในแต่ละครั้ง ซึ่งความเห็นของแพทย์นั้น เป็นการให้ความเห็นที่อาจจะเป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยหรืออาจจะไม่เป็นความจริงหรืออาจไม่ตรงกับสาเหตุการตายที่แท้จริงได้ เพราะถ้าเกิดความผิดพลาดจากการรักษาก็ย่อมไม่นำผลเสียและความเสียหายชื่อเสียงในการเป็นคดีความมาสู่ตนเป็นแน่ แพทย์ผู้นั้นจึงต้องปกปิดสาเหตุการตายที่แท้จริงเอาไว้ แล้วลงความเห็นในหนังสือรับรองสาเหตุการตายว่าเกิดจากสภาวะร่างกายของผู้ป่วยด้านทานการรักษาไม่ไหวหรือเกิดจากโรคของผู้ป่วยที่เป็นอยู่เดิมแล้วนั่นเอง จึงเป็นการตายโดยฉิธรรมชาติดีที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพโดยพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช เท่านั้นยังเป็นการไม่เพียงพอ จึงควรมีองค์กรภายนอกเพิ่มเข้ามาอีก 2 องค์กรก็คือ พนักงานอัยการหรือศาล เพื่อให้พนักงานอัยการเข้ามาถ่วงดุลและตรวจสอบการตรวจสอบการตายของพนักงานสอบสวนเหมือนเช่นคดีวิสามัญฆาตกรรม หรือให้ศาลเข้ามาถ่วงดุลและตรวจสอบการชันสูตรพลิกศพขององค์กรทั้ง 2 และความเห็นของแพทย์จากการรักษาพยาบาล เมื่อมีความตายเกิดขึ้นอีกชั้นหนึ่งด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นธรรมให้แก่ญาติผู้ตาย บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแพทย์ที่ทำการรักษาด้วย แม้ศาลนั้นจะไม่ใช้องค์กรหลักในการชันสูตรพลิกศพเหมือนเช่นประเทศอังกฤษ แต่อย่างน้อย ศาลก็เป็นองค์กรภายนอกที่ให้ความเป็นธรรม ความชอบธรรม และเป็นองค์กรที่น่าเชื่อถือที่สุดแล้วในกระบวนการยุติธรรมถือว่าได้

กรณีที่เพิ่มให้ศาลเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ถ้าหากศาลเห็นว่าขณะทำการชันสูตรพลิกศพอยู่นั้นยังกระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยังควรเห็นว่าการหาสาเหตุการตายเพียงเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ศาลก็ย่อมมีอำนาจออกคำสั่งให้พนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวชค้นหาสาเหตุการตายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งศาล ยังมีคำสั่งให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาทำการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตรวจสอบหรือการกระทำใดๆ ต่อศพหรือชิ้นส่วนของศพนั้น เพื่อค้นหาว่าผู้ตายได้เสียชีวิตเพราะสาเหตุใด เหมือนเช่นอำนาจออกคำสั่งของระบบศาลโคโรเนอร์ประเทศอังกฤษ การร่วมการชันสูตรพลิกศพโดยศาลนั้น ก็จะทำให้ศาลได้รู้ถึงข้อเท็จจริงถึงสาเหตุการตายจากการรักษาพยาบาลของแพทย์แทบทั้งหมด โดยที่ไม่ต้องให้แพทย์ด้วยกันมาตรวจสอบกันเอง ดังสุภาษิตที่ว่า “แมลงวันย่อมไม่ตอมแมลงวันด้วยกัน”

ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้เพิ่มพนักงานอัยการหรือศาลเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช เมื่อมีการตายจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ซึ่งเป็นการ

ตายโดยผิดธรรมชาติ เพื่อให้ัยการหรือศาลเป็นองค์กรภายนอกที่เข้ามาตรวจสอบและถ่วงดุลความเห็นแพทย์จากการรักษาเพิ่มไปอีกชั้นหนึ่งด้วย

4.5.1.2 กรณีที่ต้องมีมาตรการไต่สวนการตายและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศไทยนั้น ไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนการตายในทุกกรณี กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ทำการไต่สวนการตายเฉพาะในกรณีที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หากเป็นกรณีการตายจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ก็เป็นกรณีตายโดยผิดธรรมชาติธรรมดา ก็เพียงแต่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพเท่านั้น แต่ไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนการตายแต่ประการใด

กฎหมายกำหนดให้ศาลมีหน้าที่ในการไต่สวนการตายโดยเริ่มต้นกระบวนการไต่สวนการตายจากการยื่นคำร้องของพนักงานอัยการ ดังนั้น องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวนการตาย ก็คือพนักงานอัยการและศาล พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการนำสืบพยานหลักฐานทั้งปวงเพื่อประกอบการไต่สวนและการทำคำสั่งของศาลด้วย

เมื่อเทียบกับระบบโคโรเนอร์ประเทศอังกฤษนั้น การไต่สวนการตายมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบสวนสอบสวนในความตายของบุคคล หากสาเหตุการตายมีความชัดเจนแล้วก็ไม่ต้องทำการไต่สวนก็ได้ แต่โรโรเนอร์และคณะลูกขุน (ถ้ามี) ต้องทำการไต่สวนใน 4 กรณี คือ (1) การตายที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงหรือตายโดยผิดธรรมชาติ (2) การตายโดยไม่ทราบสาเหตุ การตายในระหว่างการควบคุมของตำรวจหรือเป็นผลจากการบาดเจ็บที่ตำรวจเป็นผู้กระทำ (3) การตายจากอุบัติเหตุ สารพิษ หรือโรคที่ต้องแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบ รวมถึง (4) การตายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอันอาจจะส่งผลเสียหายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยของประชาชน

การไต่สวนการตายแบ่งได้เป็นสองกรณี คือ การไต่สวนโดยโคโรเนอร์และการไต่สวนโคโรเนอร์ร่วมกับคณะลูกขุน ซึ่งโดยปกติโคโรเนอร์สามารถไต่สวนได้โดยลำพังเว้นแต่เป็นกรณีการตายที่กฎหมายกำหนดโดยเฉพาะ 4 กรณีดังกล่าวข้างต้น โคโรเนอร์ต้องแต่งตั้งคณะลูกขุนจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน แต่ไม่เกินกว่า 11 คน เพื่อร่วมกันพิจารณาไต่สวนการตายนั้น

แสดงให้เห็นว่า กรณีไต่สวนการตายของประเทศไทยมีเพียงกรณีเดียวเท่านั้นก็คือ การตายโดยเกิดจากการวิสามัญฆาตกรรมหรือตายในเรือนจำ ซึ่งการตายอันเกิดจากการรักษาพยาบาลของแพทย์อันเป็นการตายโดยผิดธรรมชาตินั้นจึงไม่มีมาตรการตรวจสอบดังเช่นระบบโคโรเนอร์ โดยระบบโคโรเนอร์ได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงหลักประกันสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ตายซึ่งรวมถึงสาเหตุการตายถึง 4 กรณีที่ศาลโคโรเนอร์จำเป็นจะต้องทำการไต่สวนการตายร่วมกับคณะลูกขุน 7-11 คนเพื่อร่วมกันกับโคโรเนอร์ในการไต่สวนหาสาเหตุการตายนั้น

เนื่องจากเหตุตายทั้ง 4 กรณีนั้นเป็นการตายที่กระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ จิตใจ การสั่นคลอนความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ที่กระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม เพราะถ้ามีเพียงแต่ศาล कोरोเนอร์ทำการไต่สวนเพียงลำพังก็อาจทำให้การไต่สวนหาสาเหตุการตายเป็นไปด้วยความยากลำบากขึ้น ในการช่วยกันคิด คัดสินใจในแต่ละกระบวนการ ในแต่ละการรับฟังพยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มีการนำเสนอมา อีกทั้งคณะลูกขุนก็ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของศาล कोरोเนอร์ด้วย

นอกจากสาเหตุการตายทั้ง 4 กรณีดังกล่าวข้างต้นนั้นแล้ว ได้แก่ การตายโดยผิดธรรมชาติ อันเกิดจากการตายระหว่างการผ่าตัดหรือตายก่อนที่จะฟื้นจากยาสลบ การตายเนื่องจากการผ่าตัดหรือขณะดมยาสลบ เป็นต้น ซึ่งสาเหตุการตายเกิดจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ทั้งนั้น कोरोเนอร์ย่อมมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบตาด่วนการตายเพียงลำพังได้โดยไม่ต้องมีคณะลูกขุนร่วม อีกทั้งจะทำให้เกิดความรวดเร็วในการไต่สวนการตายด้วยซึ่งระบบ कोरोเนอร์

1) มีลักษณะเป็นการไต่สวนหาความจริงในลักษณะของระบบไต่สวนซึ่งมิใช่เป็นระบบกล่าวหาเช่นเดียวกับการพิจารณาในศาลทั่วไป กล่าวคือ มิใช่เป็นกระบวนการพิจารณาที่มีการเผชิญหน้าระหว่างโจทก์กับจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ เนื่องจากการไต่สวนการตายเป็นกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ใด ตายเมื่อใด และตายด้วยสาเหตุใด

2) โดยที่การไต่สวนความตายมิใช่เป็นกระบวนการพิจารณาของศาล ดังนั้น จึงไม่มีโจทก์กับจำเลย แต่บุคคลที่เข้าร่วมกระบวนการไต่สวนจะช่วย कोरोเนอร์เพื่อค้นหาความจริง

3) หลักกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่ใช้กับคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป จึงไม่นำมาใช้ได้กับการไต่สวนของ कोरोเนอร์ แต่อย่างไรก็ตาม कोरोเนอร์ย่อมมีอำนาจที่จะหมายเรียกพยานบุคคลมาในการไต่สวน ทั้งนี้ ในการที่พยานจะให้การปรัปรัดตนเองในการไต่สวน कोरोเนอร์ย่อมที่จะเตือนให้พยานทราบว่าสิทธิที่จะปฏิเสธคำถามนั้นได้

4) เมื่อพยานมาศาลแล้ว कोरोเนอร์จะทำการซักถามถึงเรื่องราวต่างๆ จากนั้นก็จะเปิดโอกาสให้คณะลูกขุน (ถ้ามี) ทนายความ หรือญาติผู้ตาย ซักถามพยานได้โดยต้องได้รับอนุญาตจาก कोरोเนอร์เสียก่อน

5) การเปิดเผยของ कोरोเนอร์ ไม่มีกฎหมายใดกำหนดให้ कोरोเนอร์เปิดเผยเอกสารในการไต่สวน รวมทั้ง कोरोเนอร์ไม่มีอำนาจ ที่จะเปิดเผยเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของเขา ซึ่งเป็นหน่วยงานอื่น ได้แก่ ตำรวจ เป็นต้น

6) คำวินิจฉัยจากการไต่สวนการตายจะไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความรับผิดชอบทางอาญาหรือทางแพ่ง

อย่างไรก็ตาม ระบบโคโรเนอร์ก็มีข้อบกพร่องในส่วนเล็กน้อยดังต่อไปนี้
 เนื่องจากระบบโคโรเนอร์เป็นระบบที่ส่วนหนึ่งยังคงถือว่าเป็นระบบศาลยุติธรรม
 ดังนั้น กรณีที่มีการไต่สวนจึงยังคงใช้หลักการพิจารณาคดีดังที่ใช้ในศาลยุติธรรม ทั้งนี้
 ไม่ว่าจะเป็นกรับฟังพยานหลักฐานก็ตาม ซึ่งทำให้ขาดความยืดหยุ่นและทำให้การที่จะรับฟัง
 ข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นประโยชน์แก่การไต่สวนไม่อาจรับฟังได้

การที่โคโรเนอร์จะต้องรับผิดชอบงานตลอด 24 ชั่วโมง เป็นงานที่หนักมาก แม้ว่าจะมี
 ผู้ช่วย ได้แก่ รองโคโรเนอร์ และผู้ช่วยรองโคโรเนอร์ และได้รับค่าตอบแทนไม่คุ้มกับความ
 รับผิดชอบ ข้อบกพร่องในกฎหมาย The Coroner Act 1988 ซึ่งกำหนดให้มีการไต่สวนการตายโดย
 ไม่จำเป็น เช่น กรณีที่ฆ่าตัวตายโดยการกระโดดจากรถไฟ เป็นต้น ไม่มีความจำเป็นต้องเรียกคณะ
 ลูกขุนเพื่อไต่สวนการตายกรณีเช่นนี้ และในบางกรณีการไต่สวนทำให้นุคคลในครอบครัวเดียวกับ
 ผู้ตายต้องได้รับความอับอาย

สำหรับในประเทศอังกฤษ แม้ว่าจะมีคณะลูกขุน และญาติเข้าร่วมในการไต่สวนการ
 ตาย แต่จะเห็นได้ว่า คณะลูกขุนนั้นเป็นองค์กรที่โคโรเนอร์เป็นผู้แต่งตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น
 เมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานอัยการของไทยแล้วจะเห็นได้อย่างชัดเจนถึงความแตกต่างในความรู้
 ทางด้านกฎหมายและความชำนาญในการพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ ซึ่งพนักงานอัยการมี
 ศักยภาพสูงและเป็นประโยชน์กว่าในการไต่สวน

ในทางปฏิบัติแล้ว เมื่อมีการตายจากการรักษาพยาบาลของแพทย์เกิดขึ้นแพทย์ดังกล่าวก็
 จะต้องทำหนังสือรับรองการตายเพื่อออกใบมรณะบัตรต่อไป โดยได้ทำความเข้าใจว่าเกิดจากสภาวะ
 หัวใจล้มเหลวบ้าง เกิดจากร่างกายของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาไม่ไหว เป็นต้น ซึ่งความเห็นดังกล่าวนั้น
 อาจจะเป็นความจริงหรืออาจจะเกิดจากการรักษาที่ผิดพลาดของแพทย์ แล้วทำการกลบเกลื่อนการ
 กระทำความผิดของแพทย์ผู้รักษาก็เป็นได้ การตายดังกล่าวจึงเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติที่จะต้อง
 ทำการชันสูตรพลิกศพโดยพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วทำให้นุคคล
 นั้นตายก็จะต้องทำรายงานการชันสูตรพลิกศพที่ต้องทำร่วมกับพนักงานสอบสวน หรือ กรณีที่
 แพทย์นิติเวชในโรงพยาบาลเดียวกันจะต้องทำรายงานการชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน
 ก็ตาม ซึ่งพนักงานสอบสวนก็จะไม่ได้ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพร่วมด้วยกับแพทย์นิติเวชแต่อย่างใด
 เนื่องจากความขี้เกียจ ขาดความรับผิดชอบของตำรวจจึงทำให้รายงานการชันสูตรพลิกศพเป็น
 ความเห็นของแพทย์แต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งพนักงานสอบสวนไม่ได้เป็นองค์กรหลักในการรับผิดชอบ
 การชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายเลย

ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรนำระบบไต่สวนการตายโดยศาลของระบบโคโรเนอร์
 ประเทศอังกฤษมาใช้ในการตายอันเกิดจากการรักษาพยาบาลโดยแพทย์ที่เป็นเหตุทำให้เกิดการตาย

ขึ้นกรณีตายโดยผิดธรรมชาติ เนื่องจากศาลเป็นองค์กรภายนอกที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุล การชั้นสู่ตรพิทศพของพนักงานสอบสวนว่าได้กระทำให้อูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ได้ทำหน้าที่ โดยมีความเป็นภาวะวิสัยหรือไม่ อีกทั้งยังได้ตรวจสอบและถ่วงดุลไปจนกระทั่งถึงการทำความเห็น การตายจากการรักษาพยาบาลโดยแพทย์อีกชั้นหนึ่งด้วย ซึ่งจะทำให้แพทย์ ผู้รักษาพยาบาลได้ใช้ ความระมัดระวังในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยของตนมากยิ่งขึ้นกว่าจากระดับวิชาชีพแพทย์ที่มีอูงกว่า วิญญูชนโดยทั่วไป และทำให้แพทย์ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว หรือพวกพ้องของวิชาชีพแพทย์ ด้วยกัน เพื่อปกปิดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสาเหตุการตายที่แท้จริง

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อแพทย์องค์กรเดียวกันไม่ทำการตรวจสอบและถ่วงดุลความเห็น และการวินิจฉัยโรคด้วยตนเองแล้ว ผู้เขียนเห็นสมควรให้ศาลได้ทำการไต่สวนการตายกรณีตายอัน เกิดจากการรักษาพยาบาล ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการตรวจสอบความถูกต้องของการ ชั้นสู่ตรพิทศพและเป็นการเปิดโอกาสให้ญาติของผู้ตายได้มีโอกาสซักถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใน การชั้นสู่ตรพิทศพ และขอให้ศาลเรียกผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นได้

4.5.1.3 มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลในการค้นหาความจริง

ในประเทศไทยการชั้นสู่ตรพิทศพเป็นระบบตำรวจซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้พนักงาน สอบสวนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการชั้นสู่ตรพิทศพโดยกำหนดให้แพทย์นิติเวชเข้าร่วมในการ ชั้นสู่ตรพิทศพด้วย กรณีที่มีการตายโดยผิดธรรมชาติจึงเป็นการชั้นสู่ตรพิทศพที่ยังไม่มีมาตรการ ตรวจสอบและถ่วงดุลในการค้นหาความจริงถึงสาเหตุการตายได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากพนักงาน สอบสวนเป็นผู้มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการชั้นสู่ตรพิทศพและกฎหมาย กำหนดให้แพทย์มาทำหน้าที่ร่วมชั้นสู่ตรพิทศพเท่านั้นและแพทย์ไม่มีอำนาจสอบสวนหรือ ซักถามพยานหรือไม่มีโอกาสได้รับรู้หรือพิจารณาพยานหลักฐานอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบหรือ ความครอบครองของพนักงานสอบสวน แพทย์ส่วนใหญ่จึงมีทัศนคติว่างานชั้นสู่ตรพิทศพเป็น งานชั้นสู่ตรพิทศพลำดับรองซึ่งมีความสำคัญน้อยกว่างานประจำที่ต้องตรวจรักษาผู้ป่วย จึงทำให้ พนักงานสอบสวนสามารถครอบงำหรือมีอิทธิพลเหนือการชั้นสู่ตรพิทศพได้โดยง่ายจนเป็น สาเหตุที่แพทย์ผู้ร่วมชั้นสู่ตรพิทศพมักจะดำเนินการวินิจฉัยเฉพาะสาเหตุการตายเท่านั้น ส่วน พฤติการณ์การตายจะให้ป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการตัดสินใจถึงพฤติการณ์การตาย

โดยที่ระบบการชั้นสู่ตรพิทศพของไทยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดให้พนักงาน สอบสวนมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ครอบคลุมเกือบทุกขั้นตอนในการชั้นสู่ตรพิทศพ แพทย์จึง

เป็นเพียงผู้ที่มาช่วยหาสาเหตุการตายเท่านั้น โดยแพทย์จะไม่กล่าวล่วงไปให้เห็นเกี่ยวกับพฤติการณ์การตาย ระบบเช่นนี้ทำให้ขาดการถ่วงดุลการใช้อำนาจ⁶⁶

ส่วนกรณีที่ผู้ป่วยจากการรักษาพยาบาลโดยแพทย์ไม่ว่าแพทย์เจ้าของผู้ป่วยหรือแพทย์เวรก็จะต้องออกหนังสือรับรองการตาย โดยทำความเข้าใจว่าผู้ป่วยตายเนื่องจากสาเหตุใดอย่างละเอียดอีกทั้ง ระเบียบทางโรงพยาบาลก็ไม่ให้มีการชันสูตรพลิกศพเมื่อมีความตายผิดปกติเกิดขึ้น จึงเห็นได้ว่า เมื่อมีการตายจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐหรือเอกชนก็จะมีองค์กรภายนอกใดเข้ามาตรวจสอบและถ่วงดุลในการค้นหาความจริงที่มีการตายอันเกิดจากการรักษาพยาบาลของแพทย์เลยแม้แต่องค์กรเดียว หรือ แม้ทางเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบแล้วก็ตามแต่พนักงานสอบสวนก็หาปฏิบัติตามกฎหมายไม่กลับคิดการอีกหรือไม่ว่าด้วยสาเหตุใด เมื่อพนักงานสอบสวนไม่มาทางโรงพยาบาลก็ให้แพทย์นิติเวชที่ประจำโรงพยาบาลนั้น อาจจะเป็นแพทย์ผู้ทำการรักษาเอง อาจเป็นแพทย์ที่มีความสัมพันธ์กันไม่ว่า เพื่อน พี่น้อง หรือเพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของพวกพ้องวิชาชีพเดียวกันและเพื่อรักษาชื่อเสียงขององค์กร โรงพยาบาลนั่นเอง ฉะนั้นรายงานการชันสูตรพลิกศพจึงอาจระบุถึงสาเหตุการตายที่แท้จริงหรืออาจจะปกปิดการรักษาของแพทย์ด้วยกันเองก็ได้

นอกจากนี้ประมวลวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 150 วรรคสาม ได้วางหลักไว้ว่า กรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือตายอยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ (วิสามัญฆาตกรรม) ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองทราบเพื่อให้มาร่วมในการชันสูตรพลิกศพ เหตุที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้เพื่อให้การชันสูตรพลิกศพกรณีดังกล่าวเป็นไปอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยให้ผู้เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพตรวจสอบการทำงานของกันและกัน ในขณะที่เดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับกรณีนั้นด้วย

การร่วมชันสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการนั้นจะส่งผลดีต่อการชันสูตรพลิกศพ ดังนี้

(1) พนักงานอัยการสามารถทำหน้าที่กำกับให้การชันสูตรพลิกศพเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด เช่น ตรวจสอบว่าพนักงานสอบสวนได้แจ้งการตายให้ญาติของผู้ตายทราบหรือไม่ หรือตรวจสอบว่าคุณสมบัติของผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่

⁶⁶ แสวง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ, รายงานการวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง” การศึกษาการพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย” เสนอต่อสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, สิงหาคม 2547, หน้า 56-57.

(2) พนักงานอัยการสามารถเก็บข้อมูลและพยานหลักฐานที่สำคัญแก่คดีไว้ในสำนวนได้ กล่าวคือ ในทางปฏิบัติแล้วพนักงานสอบสวนย่อมมีความเชี่ยวชาญในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องคดีอยู่ แต่พนักงานอัยการนั้นเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในการวินิจฉัยพยานหลักฐาน รวมไปถึงการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลว่า พยานหลักฐานต่างๆ ที่รวบรวมไว้ในสำนวนดังกล่าวเพียงพอแล้วหรือไม่ต่อการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป หรือข้อมูลและหลักฐานใดที่สำคัญและจำเป็นต้องรวบรวมเข้าไว้ในสำนวน ซึ่งจะทำให้สำนวนในคดีนั้นครบถ้วนและสมบูรณ์และกฎหมายได้กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง จากนั้นเมื่อจัดทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลทำการไต่สวนการตาย การตรวจสำนวนการชันสูตรพลิกศพมีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ เป็นการตรวจสอบข้อมูลหลักฐานจากการรวบรวมของพนักงานสอบสวนโดยพิจารณาว่าข้อมูลและพยานหลักฐานตรงตามที่ได้ร่วมชันสูตรพลิกศพไว้ในตอนแรกหรือไม่ และครบถ้วนเพียงพอแล้วหรือไม่ หากเกิดกรณีที่พนักงานสอบสวนยังรวบรวมไม่ครบถ้วนเพราะเหตุใดก็ตาม พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการได้ถือเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนด้วย โดยพนักงานสอบสวนมิได้เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานแต่เพียงผู้เดียว

และการที่พนักงานอัยการร่วมกับพนักงานสอบสวนในการจัดทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพนั้น เป็นการตรวจสอบกำกับดูแลการทำงานของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มาจากการชันสูตรพลิกศพก่อนจะนำขึ้นสู่ขั้นตอนการไต่สวนของศาล และเป็นการเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้แก่พนักงานอัยการ นอกเหนือจากที่มีอำนาจสั่งการให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งเกี่ยวกับชันสูตรพลิกศพ⁶⁷ ซึ่งการร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ มีความสำคัญ ดังนี้

(1) ตรวจสอบข้อมูลและหลักฐานที่รวบรวมได้จากการชันสูตรพลิกศพว่าได้ตรงตามที่ได้ร่วมชันสูตรพลิกศพไว้ในชั้นแรกหรือไม่ และพยานหลักฐานครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ หากเห็นว่ายังไม่ครบถ้วนก็จะสั่งการให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนพยานบุคคล หรือตรวจสอบวัตถุพยานเพิ่มเติมได้

(2) สำนวนชั้นสูตรพลิกศพเป็นข้อมูลสำคัญในการจัดทำคำร้องของพนักงานอัยการเพื่อยื่นให้ศาลทำการไต่สวน ซึ่งสำนวนดังกล่าวถือเป็นพยานหลักฐานประกอบการไต่สวนคำร้องในชั้นไต่สวนของศาล ซึ่งหากข้อมูลและพยานหลักฐานในสำนวนครบถ้วนและสมบูรณ์ การ

⁶⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหก.

ดำเนินการในชั้นไต่สวนก็จะเริ่มต้นได้เร็ว และผลของการไต่สวนก็สอดคล้องกับความเป็นจริงในคดี ซึ่งจะส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและเจ้าพนักงานผู้ทำให้ตายด้วย

ส่วนพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่และแสดงความเห็น ซึ่งตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 10 ได้กำหนดวิธีการรายงานผลการชันสูตรพลิกศพในความรับผิดชอบของพนักงานฝ่ายปกครอง หลังจากทำการชันสูตรพลิกศพแล้วตามแบบ ชศ.6 ซึ่งเป็นคนละส่วนกับสำเนารายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นไปถึงปลัดกระทรวงมหาดไทยด้วย

นอกจากนี้พนักงานฝ่ายปกครองสามารถทำความเห็นแย้งได้ กรณีที่ไม่เห็นด้วยต้องบันทึกความเห็นแย้งลงในแบบ ชศ. 7 ข้อ 11 กำหนดไว้ว่า “กรณีที่มีความเห็นไม่ตรงกันและไม่อาจลงในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนได้ ให้บันทึกไว้ในความเห็นแย้งให้บันทึกผู้ชันสูตรพลิกศพตามแบบ ชศ.7 ท้ายข้อบังคับนี้ มอบให้พนักงานสอบสวนหนึ่งชุดพร้อมบันทึกให้ทราบว่ามีความเห็นแย้งไว้แบบในรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนและรวบรวมรายงานตามข้อ 15”

จะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพกรณีการตายตามมาตรา 150 วรรคสาม ได้วางระเบียบหรือข้อบังคับที่กำหนดให้บุคลากรของตนมีหน้าที่จัดทำเอกสาร หลักฐานในรูปแบบรายงานผลการชันสูตรพลิกศพและต้องรายงานผลนั้นไปยังผู้บังคับบัญชาด้วย ซึ่งกระบวนการนี้ถือเป็นมาตรการที่จะช่วยตรวจสอบการทำงานของกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีข้อสงสัยเกี่ยวกับการตาย ก็สามารถนำเอกสารหลักฐานของแต่ละหน่วยงานมาตรวจสอบเปรียบเทียบเพื่อค้นหาความจริงได้และยังเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจของแต่ละองค์กรด้วย เมื่อเกิดกรณีที่ไม่มีเห็นด้วยจะต้องมีการบันทึกความเห็นแย้งเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพไว้ให้ปรากฏเป็นหลักฐานด้วย

เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพกรณีตายโดยวิสามัญฆาตกรรม มีองค์กร 4 ฝ่ายที่ทำหน้าที่ในการร่วมชันสูตรพลิกศพคือ พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองเรียบร้อยแล้ว ประมวลวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้มีมาตรการไต่สวนการตายโดยศาล ซึ่งการไต่สวนการตายโดยศาล เป็นกระบวนการที่กฎหมายมุ่งหมายให้เกิดการตรวจสอบการทำงานของผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพ โดยจะดำเนินการไต่สวนแต่เฉพาะกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ เท่านั้น โดยกระบวนการ

เริ่มต้นภายหลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศาลนั้นอยู่ เพื่อให้ทำการไต่สวน

เหตุที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการต้องยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลไต่สวนการตายนั้น เนื่องจากเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้ก่อให้เกิดความตายหรือความตายเกิดขึ้นอยู่ระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานของรัฐ ทำให้รัฐตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกกล่าวหา การไต่สวนในศาลจึงเป็นกระบวนการที่จะสร้างดุลยภาพระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนกับหลักประกันด้านขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ โดยมีมุ่งหมายที่จะค้นหาความจริงในระหว่างเจ้าพนักงานกับผู้ตายว่าเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ทั้งนี้ คำสั่งศาลในการไต่สวนนั้น ศาลจะไม่สั่งว่าการกระทำให้ผู้ถึงแก่ความตายเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ เพราะการไต่สวนในศาลเป็นเพียงกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานในเบื้องต้นว่า การตายโดยผิดธรรมชาติหรือโดยวิสามัญฆาตกรรมนั้นมีสาเหตุและพฤติการณ์การตายอย่างไร และตรวจสอบว่า เจ้าพนักงานที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่แล้วทำให้ผู้อื่นตายนั้นเป็นการปฏิบัติหน้าที่จริงหรือไม่ ซึ่งมีความสำคัญต่อการสอบสวนคดีอาญาต่อไป เพราะหากเป็นกรณีการตายตามมาตรา 150 วรรคสามแล้ว พนักงานอัยการต้องร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนสอบสวนต่อไป กระบวนการไต่สวนการตายนอกจากจะเป็นการไต่สวนเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ตายและญาติแล้ว ยังถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยศาลซึ่งเป็นองค์กรภายนอกด้วย ซึ่งกระบวนการไต่สวนการตายนี้จะช่วยป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจตามอำเภอใจได้ในระดับหนึ่ง

สำหรับประเทศอังกฤษนั้น จะพบได้ว่า The Coroners Act 1988 และ The Coroners Rules 1984 ได้กำหนดขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นมาตรการในการตรวจสอบ การใช้อำนาจของโคโรเนอร์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไว้หลายประการด้วยกัน คือ

1) การแจ้งวัน เวลา และสถานที่ในการตรวจศพ

ใน The Coroners Rules 1984 นอกจากให้อำนาจโคโรเนอร์ในการควบคุมการตรวจศพ ซึ่งกระทำโดยพยาธิแพทย์แล้ว ในเวลาก่อนที่จะเริ่มกระบวนการตรวจสอบศพ กฎหมายได้กำหนดให้โคโรเนอร์มีหน้าที่ต้องแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการตรวจศพไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยซึ่งได้แก่

- (1) ญาติของผู้ตาย
- (2) ผู้ซึ่งทำการรักษาหรือพยาบาลผู้ตายอยู่เป็นประจำ
- (3) ผู้แทนจากโรงพยาบาล ในกรณีที่ผู้ตายเสียชีวิตในโรงพยาบาล
- (4) ผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐ ที่มีกฎหมายกำหนดให้เข้าร่วมการตรวจศพ

เพื่อให้บุคคลดังกล่าวข้างต้นเข้าร่วมในการตรวจสอบค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์การตาย ซึ่งเป็นมาตรการที่จะนำไปสู่การใช้สิทธิหรืออำนาจในการตรวจสอบการทำงานของโคโรเนอร์

2) การแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ

นอกจากจะกำหนดให้โคโรเนอร์ต้องแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการตรวจศพแล้ว บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่ระบุไว้ใน The Coroners Rules 1984 มาตรา 7 สามารถเข้าร่วมการตรวจศพได้ด้วยตนเองแล้ว ยังมีสิทธิที่จะแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมการตรวจศพนั้นแทนตนได้ ซึ่งถือเป็นสิทธิอันสำคัญที่จะทำให้ญาติของผู้ตายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการตายนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) การไต่สวนโดยคณะลูกขุน

โดยปกติแล้วการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายอังกฤษไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนก็ได้หากโคโรเนอร์สามารถระบุสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แน่ชัดได้ แต่อย่างไรก็ตามในบางกรณีกฎหมายกำหนดไว้ให้โคโรเนอร์จำเป็นต้องทำการไต่สวนการตายร่วมกับคณะลูกขุนด้วย เมื่อปรากฏว่ามีเหตุอันควรสงสัย ดังต่อไปนี้

(1) การตายเกิดขึ้นในเรือนจำหรือสถานที่อื่นที่ลักษณะเดียวกันหรือสถานที่อื่นใดที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้ให้ทำการไต่สวน

(2) การตายเกิดขึ้นระหว่างการควบคุมของตำรวจ หรือเป็นผลจากอาการบาดเจ็บที่ตำรวจเป็นผู้กระทำในระหว่างปฏิบัติหน้าที่

(3) การตายเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ สารพิษ หรือโรคที่จะต้องแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบตามมาตรา 19 ของ The Health and Safety at Work Act 1974

(4) การตายเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรืออาจจะเกิดขึ้นซ้ำอีกซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยของประชาชน

ซึ่งโคโรเนอร์จะต้องแต่งตั้งคณะลูกขุนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 (2) ซึ่งกำหนดให้แต่งตั้งคณะลูกขุนมีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบเอ็ดคน เพื่อร่วมกันกับโคโรเนอร์ในการไต่สวนสาเหตุการตายนั้น

ดังนั้น การชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายไทย กรณีที่มีการตายจากการรักษาพยาบาลโดยแพทย์จึงเป็นการตายที่ผิดธรรมชาติมีองค์กรเพียงแค่ 2 ฝ่ายเท่านั้นในการร่วมชันสูตรพลิกศพ คือ พนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช เมื่อชันสูตรพลิกศพก็ไม่มีไม่มีมาตราไต่สวนการตายเลย ไม่ว่าจะหาสาเหตุการตายที่แท้จริงได้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งไม่เหมือนกับการตายโดยวิสามัญฆาตกรรมที่จะต้องมียกย่องร่วมชันสูตรพลิกศพ 4 ฝ่าย คือ พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้วก็ต้องมี

มาตราได้ส่วนการตายโดยศาล โดยพนักงานอัยการเป็นผู้นำพยานหลักฐานเข้าสืบถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตาย จึงเห็นว่า กรณีการตายโดยวิสามัญฆาตกรรม ยังมีกลไกการตรวจสอบ ถ่วงดุล โดยองค์กรภายนอกหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเพื่อให้การค้นหาความจริงสาเหตุการตายได้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเหมือนเช่นกลไกการชันสูตรพลิกศพและได้ส่วนการตายโดยโคโรนาไวรัสและคณะลูกขุน(ถ้ามี)ของประเทศอังกฤษซึ่งประเทศไทยควรเพิ่มกลไกมาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลในการค้นหาความจริง กรณีความตายเกิดจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ ซึ่งเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ จากที่มีองค์กร 2 ฝ่ายนั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงควรเพิ่มพนักงานอัยการและศาลเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพและให้มีมาตรการได้ส่วนการตายด้วย

อีกทั้ง จะต้องมีการแจ้งสิทธิให้แก่ญาติผู้ตายได้เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพเหมือนระบบโคโรนาไวรัสด้วย เพื่อให้บุคคลดังกล่าว เข้าร่วมในการตรวจสอบค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์การตาย ซึ่งเป็นมาตรการที่จะนำไปสู่การใช้สิทธิหรืออำนาจในการตรวจสอบการทำงานของพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช

ส่วนระบบโคโรนาไวรัสที่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนดมีสิทธิแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วยนั้น ผู้เขียนเห็นว่า สำหรับประเทศไทย องค์กรที่ทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนคือ แพทย์นิติเวช การที่จะกำหนดให้ญาติผู้ตายมีสิทธิแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพเหมือนประเทศอังกฤษนั้น จึงไม่เหมาะสม เนื่องจากวิชาชีพแพทย์ด้วยกันจะไม่ทำการตรวจสอบและถ่วงดุลกันเอง ดังสุภาษิตที่ว่า “แมลงวันย่อมไม่ดมแมลงวันด้วยกัน”

4.5.1.4 การมีส่วนร่วมของญาติผู้ตาย

ส่วนการแจ้งสิทธิให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น ของประเทศไทยไม่ได้มีกฎหมายกำหนดให้มีการแจ้งสิทธิแก่ญาติผู้ตายให้มาร่วมทำการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวชเหมือนเช่นคดีวิสามัญฯ มีเพียงแต่ทางโรงพยาบาลได้แจ้งให้กับญาติผู้ตายทราบเมื่อมีการตายจากการรักษาพยาบาลเกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งเมื่อเทียบกับประเทศอังกฤษแล้ว เมื่อมีความตายโดยผิดธรรมชาติและโดยสาเหตุอื่นๆ ที่เกิดขึ้น ก่อนที่จะเริ่มทำการตรวจศพ ทางศาลโคโรนาไวรัสมีหน้าที่ต้องแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการตรวจศพไปยัง (1) ญาติผู้ตาย (2) ผู้ซึ่งทำการรักษาหรือพยาบาลผู้ตายอยู่เป็นประจำ (3) ผู้แทนจากโรงพยาบาลในกรณีที่ผู้ตายเสียชีวิตในโรงพยาบาล (4) ผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ร่วมการตรวจศพนั้นด้วย ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีสิทธิที่จะแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมการตรวจศพนั้นแทนตนเองได้ การตรวจศพถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จำต้องกระทำเพื่อค้นหาสาเหตุแห่งการตายโดยจะกระทำทุกกรณี แสดงให้เห็นว่าระบบโคโรนาไวรัสได้ให้ความสำคัญถึงการมีส่วนร่วมของญาติผู้ตายในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพและการค้นหา

สาเหตุการตายร่วมกัน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยแล้วญาติผู้ตายได้รับการประกันสิทธิและมีสิทธิ (1) ได้รับแจ้งถึงการสอบสวนการตาย และผลการสอบสวนการตายนั้น (2) สิทธิเข้าฟังหรือตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนและสิทธิในการแสดงพยานหลักฐานต่างๆ เท่านั้น แต่ยังคงขาดสิทธิการเข้าร่วมอยู่ในการชันสูตรพลิกศพของญาติผู้ตาย

ดังนั้น หากได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิไว้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานองค์การสหประชาชาติแล้วจะทำให้การโต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการว่าได้กระทำไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือสาเหตุของการตายถูกต้องหรือไม่ ลดลง เพราะญาติของผู้ตายได้รับรู้กระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ และมีโอกาสได้โต้แย้งในขณะทำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับและสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ อีกทั้งก็เป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยบุคคลที่ได้รับการถูกละเมิดซึ่งสิทธินั้นโดยตรงจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ได้อีกกระบวนการหนึ่ง

อีกทั้งกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติไม่มีมาตรการได้ส่วนการตาย การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่มีในส่วนนี้ไม่เหมือนเช่นกรณีการตายโดยวิสามัญฆาตกรรมและระบบโคโรเนอร์ของอังกฤษที่กำหนดให้มีการได้ส่วนการตายโดยศาล โดยเปิดโอกาสให้แก่อนุญาติผู้ตายนำ

พยานหลักฐานมานำสืบและหักล้าง เพื่อร่วมกันค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แท้จริงได้ ซึ่งญาติผู้ตายก็เป็นฝ่ายที่ตรวจสอบการค้นหาความจริงการตายขององค์กรที่เกี่ยวข้องด้วยอีกทางหนึ่ง

4.5.2 ระบบแพทย์สอบสวน (Medical Examiner) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ระบบแพทย์สอบสวนของประเทศไทยอเมริกามีหลายรูปแบบซึ่งจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละรัฐว่าจะใช้ระบบแพทย์สอบสวนรูปแบบใดเพื่อให้เหมาะสมกับรัฐของตน โดยในที่นี้จะทำการศึกษาถึงระบบแพทย์สอบสวนที่ใช้อยู่ในรัฐมิชิแกน (Michigan) ได้นำระบบแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตีมาใช้โดยจะแบ่งเขตอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นแต่ละเคาน์ตี หมายถึง เขตการปกครองระดับท้องถิ่น ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีขนาดเล็กกว่ารัฐแต่ใหญ่กว่าเมือง ระบบแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี (County Medical Examiner) คือ ระบบนี้จะไม่มีการโคโรเนอร์เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสอบสวนการตายโดยในแต่ละท้องถิ่นจะมีการแต่งตั้งแพทย์สอบสวนขึ้นในเคาน์ตีของตนเอง

County Medical Examiner Act 1953 (Michigan Compiled Law) เป็นกฎหมายที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนถึงสาเหตุการตายของบุคคลที่เกิดขึ้นภายในรัฐการยุบสำนักงานโคโรเนอร์และกำหนดอำนาจหน้าที่ของแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตีโดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.5.2.1 องค์การที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพ

นอกจากจะมีแพทย์สอบสวนผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหลักแล้ว ยังมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหลายตำแหน่งด้วยกัน ได้แก่ 1) แพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี โดยจะต้องเป็นแพทย์ผู้ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติวิชาชีพในรัฐมิชิแกน 2) ผู้แทนแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี ต้องได้รับอนุญาตประกอบวิชาชีพ และต้องได้รับการรับรองจากแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี ซึ่งมีหน้าที่ในการออกคำสั่งอนุญาตให้ผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์และออกคำสั่งและควบคุมเจ้าหน้าที่ที่สืบสวนสอบสวน ณ สถานที่เกิดเหตุ ให้ทำการสืบสวนสอบสวนและรายงานผลการสืบสวนสอบสวน 3) เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน คอยช่วยเหลือสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ มีหน้าที่ในการแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบถึงการตายและสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ ตรวจสอบศพผู้ตายและสอบสวนหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนทางโทรศัพท์ไปยังแพทย์สอบสวน 4) พยาธิแพทย์ มีหน้าที่ในการทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ตามคำร้องขอของแพทย์สอบสวนหรือผู้แทนแพทย์สอบสวน รายงานผลการตรวจสอบเบื้องต้นทางโทรศัพท์ให้แพทย์สอบสวนหรือผู้แทนแพทย์สอบสวนและส่งรายงานผลการตรวจสอบไปยังแพทย์สอบสวน เมื่อทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์เสร็จสิ้น และระบุสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วเป็นระบบชันสูตรพลิกศพแบบตำรวจซึ่งให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบทั้งหมดในการชันสูตรพลิกศพ โดยมีแพทย์นิติเวชเข้ามาร่วมช่วยเหลือค้นหาสาเหตุการตายเท่านั้น กรณีตายโดยผิดธรรมชาติ (2 องค์การ) แต่กรณีตายโดยวิสามัญฯ ก็จะเพิ่มพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง เป็นอีก 4 องค์การ ซึ่งการชันสูตรพลิกศพระบบแพทย์สอบสวนของประเทศสหรัฐอเมริกาจะเน้นให้แพทย์สอบสวนประจำท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและเป็นองค์กรหลักในการรับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพ โดยมีผู้แทนแพทย์สอบสวน เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตำรวจและนิติพยาธิแพทย์เป็นผู้ช่วยเหลือเท่านั้น แพทย์สอบสวนจะต้องเป็นแพทย์ผู้ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติวิชาชีพในรัฐมิชิแกนด้วย ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศไทยโดยสิ้นเชิง

โดยประเทศไทยให้อำนาจการชันสูตรพลิกศพอยู่ที่พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ แต่ระบบแพทย์สอบสวนให้อำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพอยู่ที่แพทย์สอบสวนประจำท้องถิ่น เนื่องด้วยประเทศสหรัฐอเมริกาเห็นว่าแพทย์สอบสวนมีความเชี่ยวชาญทางด้านนี้เป็นการเฉพาะที่ควรให้ทำหน้าที่แก่การสอบสวนและค้นหาสาเหตุการตายได้เป็นอย่างดี เพราะแพทย์ย่อมรู้ระบบการทำงานไหลเวียนเลือด การเต้นของหัวใจและระบบต่างๆ ในร่างกายได้ดีกว่าตำรวจ ถ้ามีการตายหรือมีการหยุดเต้นของหัวใจเกิดขึ้น แพทย์สอบสวนจึงทำหน้าที่ทุกอย่างรวมทั้งการทำสำนวนการ

ชั้นสูตรพลิกศพด้วยการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแห่งประเทศไทย ซึ่งผู้ช่วยเหลือของพนักงานสอบสวนคือแพทย์ แต่สหรัฐอเมริกา ดำรวจหรือ เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือ แสดงว่าระบบแพทย์สอบสวนไม่มีองค์กรใดเลยที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการหาสาเหตุการตายของแพทย์สอบสวนแม้แต่องค์กรเดียว ยกเว้นกรณีที่มีการสืบสวนสอบสวนนั้นเกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรม หรือต้องสงสัยว่าเป็นฆาตกรรม ทั้งโดยให้พนักงานอัยการดำเนินการสอบสวนคดีอาญาและร่วมกับแพทย์สอบสวนในการค้นหาสืบสวนความจริงต่อไป ซึ่งประเทศไทยกรณีตายโดยวิสามัญฯ ก็มีพนักงานอัยการเป็นองค์กรภายนอกเข้ามาตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของพนักงานสอบสวนด้วย

ดังนั้น กรณีฆาตกรรมหรือสงสัยว่าเป็นกรณีฆาตกรรมโดยมีพนักงานอัยการร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพกับแพทย์สอบสวนนั้น ยังเป็นกรณีที่มีความหมายกว้างกว่า กรณีตายโดยวิสามัญฯ ของประเทศไทย เนื่องจากคำว่า “วิสามัญฆาตกรรม” นั้น อยู่ในส่วนหนึ่งของความหมายของคำว่า “ฆาตกรรม” เพราะฆาตกรรมมิได้หมายเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจมีเจตนาฆ่าประชาชนดังเช่นวิสามัญฯ เท่านั้น แต่ฆาตกรรมยังรวมถึงบุคคลใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ ถ้ามีหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตนาที่จะทำลายซึ่งการมีชีวิตอยู่ของผู้อื่นแล้ว การกระทำนั้นย่อมเป็นการฆาตกรรมทั้งสิ้น แสดงว่า ระบบแพทย์สอบสวนยังให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าประเทศไทย

4.5.2.2 กรณีที่ต้องมีการชั้นสูตรพลิกศพ

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นจะต้องแจ้งให้แพทย์สอบสวนทำการสอบสวนถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายไว้ ได้แก่

1) การตายโดยกะทันหันหรือโดยไม่คาดคิด เช่น การตายในห้องผ่าตัด หรือห้องพักฟื้น การตายตามธรรมชาติแต่ความตายเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด

2) การตายโดยไม่ได้รับการรักษาทางการแพทย์ภายใน 48 ชั่วโมงก่อนเวลาที่ตาย เว้นแต่แพทย์ผู้ตรวจศพจะสามารถวินิจฉัยสาเหตุการตายที่แท้จริงได้ เป็นต้น

3) การตายเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจจากการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์

4) การตายที่เกิดขึ้นในระหว่างการตรวจวินิจฉัยโรคหรือการรักษาของแพทย์

ซึ่งระบบแพทย์สอบสวนได้อธิบายและขยายความของคำว่า “ฆาตกรรม” ออกไปได้หลายประเภท หลายเงื่อนไขด้วยกัน เนื่องจากจะไม่ได้ไม่ต้องเกิดการโต้เถียงเป็นปัญหา ในการตีความกฎหมายต่อไป โดยแพทย์สอบสวนจะต้องทำการสอบสวนถึงสาเหตุตายและพฤติการณ์การตายตามวัตถุประสงค์ของการชั้นสูตรพลิกศพซึ่งเป็นองค์กรหลัก ส่วนประเทศไทยกรณีตายจากการ

รักษาพยาบาลของแพทย์ ก็คือ กรณีตายโดยผิดธรรมชาติที่จะต้องมีพนักงานสอบสวนและแพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพเช่นเดียวกับระบบแพทย์สอบสวน แต่เพียงกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติกรณีการชันสูตรพลิกศพไว้โดยชัดเจนแน่นอนกว่าประเทศไทย

เมื่อมีการแจ้งการตายให้แก่แพทย์สอบสวนทราบ แพทย์สอบสวนก็จะไปสถานที่ที่ศพนั้นอยู่และเริ่มดำเนินการตรวจสอบ ส่วนประเทศไทยเมื่อมีการแจ้งเหตุตายให้แก่พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็จะไปสถานที่ที่พบศพและเริ่มดำเนินการตรวจสอบ เป็นต้นหากผู้ตายเสียชีวิตระหว่างการรักษาของแพทย์ สาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายไม่เป็นที่สงสัย ให้แพทย์ผู้ดูแลรักษาผู้ตายออกไปรับรองการตายและส่งคืนศพผู้ตายให้แก่ญาติหรือผู้เกี่ยวข้อง ระบบแพทย์สอบสวนนี้ได้ให้ความเคารพและความไว้นับถือเชื่อใจการตรวจวินิจฉัย การระบุสาเหตุการตายของแพทย์ผู้ดูแลรักษาผู้ป่วย สำหรับในกรณีที่สาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายไม่เป็นที่สงสัย แต่ถ้าสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายยังเป็นที่สงสัยอยู่ก็จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์สอบสวนอีกชั้นหนึ่ง แสดงว่า แพทย์สอบสวนทำการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำความเห็นของแพทย์จากการตายที่อยู่ในระหว่างการรักษาพยาบาลซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาอาจเห็นว่าผู้ที่ประกอบวิชาชีพเดียวกันก็จะรู้ข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อย ของแพทย์ด้วยกันดี จึงทำให้สามารถทำการค้นหาความจริงถึงสาเหตุการตายที่แท้จริงได้

ส่วนประเทศไทยนั้น หากมีการตายระหว่างการวางยาสลบหรือตายระหว่างหรือหลังผ่าตัดแล้วก็ถือว่าเป็นกรณีตายโดยผิดธรรมชาติ โดยไม่ต้องคำนึงเลยว่า สาเหตุและพฤติการณ์ตายยังเป็นที่สงสัยอยู่หรือไม่อย่างไรเสียก็จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ค้นหาสาเหตุตายโดยพนักงานสอบสวนร่วมกันกับแพทย์ประจำอยู่ในโรงพยาบาลนั้นอยู่ดี โดยแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเท่านั้น อีกทั้งแพทย์ก็ไม่ได้ทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลกันเองเหมือนเช่นระบบแพทย์สอบสวน เนื่องจากประเทศไทยแพทย์ที่เป็นองค์กรเดียวกันจะไม่ทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลการทำความเห็นจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ด้วยกันเอง เพราะผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์จะเคารพ ไว้นับถือเชื่อใจ ปกป้องซึ่งสิทธิส่วนตัว สิทธิส่วนรวม สิทธิในการวินิจฉัยโรคของแพทย์ด้วยกัน ดังสุภาษิตที่ว่า “แมลงวันย่อมไม่ตอมแมลงวันด้วยกัน”

แพทย์สอบสวนจะมีคำสั่งให้ผ่าศพเพื่อตรวจและแพทย์สอบสวนจะทำการสรุปสำนวนและส่งมอบศพผู้ตายคืนแก่ญาติหรือผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งแพทย์สอบสวนได้ทำหน้าที่ทุกอย่างเหมือนเช่นพนักงานสอบสวนของประเทศไทย โดยแพทย์สอบสวนจะต้องทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพเองด้วย ยกเว้นกรณีที่มีการฆาตกรรมที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพด้วย ดังที่กล่าวไว้แล้วในตอนต้น

สำหรับข้อดีของระบบแพทย์สอบสวนสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) ระบบนี้ทำให้นิติพยาธิแพทย์ สามารถคัดเลือกศพเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพได้ สำหรับกรณีที่มีการตายเป็นจำนวนมาก

2) การสอบสวนหารายละเอียดในคดีอาญาจะมีการทำรายงาน 2 ฉบับ ทั้งรายงานของ ตำรวจและเจ้าหน้าที่สอบสวน

3) แพทย์สอบสวนจะเป็นผู้แจ้งให้ทราบถึงสาเหตุ พุทธการณณ์แวดล้อม และพุทธการณณ์ การตาย

4) แพทย์สอบสวนเป็นหน่วยงานอิสระและเชื่อถือได้

5) แพทย์สอบสวนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำรวจ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่ควบคุม ผู้ต้องหาในระหว่างถูกคุมขัง จึงทำให้เกิดความมั่นใจในเรื่องของความเป็นกลาง

6) ระบบแพทย์สอบสวนเป็นระบบที่มีค่าใช้จ่ายน้อย โดยเฉพาะในเมืองที่มีประชากร มากกว่า 25,000 คนขึ้นไป เพราะเมื่อเฉลี่ยออกมาแล้วจะมีค่าใช้จ่ายต่อ 2 ดอลลาร์ต่อคนต่อปี

แต่สำหรับข้อเสียของระบบแพทย์สอบสวนนั้นมีดังนี้

1) ในกรณีที่เป็นการตายตามธรรมชาติ ระดับการสอบสวนจะไม่ค่อยละเอียด ทำให้ หลักฐานอาจถูกมองข้ามไป

2) อัตราการชันสูตรพลิกศพอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น สาเหตุการตายที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิดอาญาที่ละเอียดหรือซับซ้อนอาจถูกมองข้ามหรือละเลยไป

3) การวินิจฉัยมักจะเอนเอียงไปในด้านการแพทย์มากกว่าในด้านกฎหมาย

4) ระบบแพทย์สอบสวนนั้นถูกจำกัดในเรื่องเขตอำนาจที่จะทำการสอบสวน ซึ่งไม่ เหมือนกับระบบโคโรเนอร์ของอังกฤษ

5) แพทย์สอบสวนที่ทำงานในหน่วยราชการ จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองและ ทางเศรษฐกิจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ซึ่งมักจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานบริการ สาธารณะให้น้อยที่สุด ซึ่งทำให้นิติพยาธิแพทย์ในฐานะที่ทำงานส่วนตัวและทำงานวิชาชีพ จึง ประสบปัญหาทางการเงิน

อย่างไรก็ตาม เมื่อระบบแพทย์สอบสวนเป็นระบบการชันสูตรพลิกศพที่ให้ผู้ประกอบ วิชาชีพแพทย์มาเป็นผู้สืบสวนสอบสวนค้นหาสาเหตุตายด้วยองค์กรหลักที่รับผิดชอบเพียงองค์กร เดียว โดยผู้แทนแพทย์สอบสวน ซึ่งจะต้องประกอบวิชาชีพแพทย์ เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือ ตำรวจและนิติพยาธิแพทย์เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเท่านั้นก็ไม่ต่างอะไรกับประเทศไทย ที่ให้พนักงาน สอบสวนเป็นองค์กรหลักในการสืบสวนสอบสวนค้นหาสาเหตุตายซึ่งทำหน้าที่สำคัญในการ ชันสูตรพลิกศพ โดยมีแพทย์เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนของไทยย่อมมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ ได้ฝึกหัดและฝึกฝนเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนอยู่แล้วในขณะที่เรียนโรงเรียนตำรวจ แม้การตายที่เกิดจากการรักษาพยาบาลของแพทย์ แม้พนักงานสอบสวนจะไม่ค่อยมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเท่ากับผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ที่จะต้องทำหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพก็ตาม อย่างน้อยตำรวจที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาเกี่ยวกับระบบร่างกายการทำงานของมนุษย์อยู่บ้างว่าตอนเสียชีวิตใหม่ๆ ผู้ตายจะมีลักษณะอาการเป็นอย่างไร อีกทั้งการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพและการดำเนินคดีอาญากรณีการตายเกี่ยวกับความผิดทางอาญา พนักงานสอบสวนก็ยิ่งที่จะมีความเชี่ยวชาญ ชำนาญ ในการทำสำนวนสืบสวนและสอบสวนหาพยานหลักฐานถึงสาเหตุการตายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าระบบแพทย์สอบสวนอีกด้วย

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยเป็นระบบการชันสูตรพลิกศพแบบตำรวจ โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตาย โดยทำการชันสูตรพลิกศพรวมกันกับแพทย์จึงเป็นสิ่งที่คืออยู่แล้ว ซึ่งระบบแพทย์สอบสวนของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่เหมาะสมกับระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย อีกทั้งระบบสอบสวนยังไม่มีส่วนการตายโดยศาลอีกด้วย เมื่อมีการตายระหว่างการรักษาพยาบาลโดยแพทย์ที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ โดยมีพนักงานสอบสวนทำร่วมกับแพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้น แม้จะเป็นมาตรการที่ตรวจสอบและถ่วงดุลความเห็นแพทย์จากการรักษาพยาบาลที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ แต่ยังคงดีกว่าที่จะนำระบบแพทย์สอบสวนของประเทศสหรัฐอเมริกาไปปรับใช้ เนื่องจากประเทศไทยแพทย์องค์กรเดียวกันจะไม่ทำการตรวจสอบและถ่วงดุลความเห็นแพทย์ด้วยตนเองเหมือนเช่นระบบแพทย์สอบสวน ไม่ว่าจะเป็นเพราะการพิจารณาวินิจฉัยโรคของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ด้วยกันไม่ว่าจะเป็นเพราะการปกป้องผลประโยชน์ระหว่างกันหรือไม่ว่าจะเป็นเพราะมารยาทของวิชาชีพแพทย์ก็ตามดังสุภาษิตที่ว่า “แมลงวันย่อมไม่ตอมแมลงวันด้วยกัน” จึงไม่มีความเหมาะสมอันใดที่จะนำระบบแพทย์สอบสวนมาปรับใช้ในประเทศไทย

4.5.2.3 มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลในการค้นหาความจริง

กฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของรัฐธรรมนูญมิชแกนประเทศสหรัฐอเมริกาคำหนดเกี่ยวกับมาตรการตรวจสอบและถ่วงดุล คือ ให้พนักงานอัยการตรวจสอบกรณีฆาตกรรมหรือสงสัยว่าเป็นกรณีฆาตกรรม กำหนดให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากแพทย์สอบสวนประจำเกณฑ์มีหน้าที่แจ้งให้พนักงานอัยการทราบถึงรายงานผลการสืบสวนสอบสวนด้วย ในกรณีการสืบสวนสอบสวนนั้นเกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมหรือต้องสงสัยว่าเป็นการฆาตกรรม ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานอัยการดำเนินการสอบสวนคดีอาญา และร่วมกับแพทย์สอบสวนในการค้นหาสืบสวนความจริงต่อไป

ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ระบบแพทย์สอบสวนจะให้ความสำคัญกับกรณีตายที่ถูกฆาตกรรม โดยให้พนักงานอัยการร่วมชันสูตรพลิกศพกับแพทย์สอบสวนเพื่อที่จะได้ดำเนินการสอบสวนคดีอาญาต่อไปซึ่งไม่ต้องให้ผู้เสียหายเสียเวลาในการต้องไปฟ้องร้องคดีกันใหม่ อีกทั้ง สาเหตุการตายเกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาจริง ก็ย่อมเป็นความผิดต่อรัฐซึ่งรัฐจะต้องดูแลความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชนจากการที่ผู้เสียหายได้ถูกล่วงละเมิดในชีวิต ร่างกาย สิทธิและทรัพย์สิน ซึ่งคำว่า ฆาตกรรมหรือสงสัยว่าเป็นฆาตกรรมย่อมมีความหมายกว้างกว่าคำว่า วิสามัญฆาตกรรมอยู่แล้ว ดังนั้น กรณีฆาตกรรมหรือสงสัยว่าเป็นกรณีฆาตกรรมโดยมีพนักงานอัยการร่วมทำการชันสูตรพลิกศพกับแพทย์สอบสวนนั้น ยังเป็นกรณีที่มีความหมายกว้างกว่า กรณีตายโดยวิสามัญฯ ของประเทศไทย เนื่องจากคำว่า “วิสามัญฆาตกรรม” นั้น อยู่ในส่วนหนึ่งของความหมายของคำว่า “ฆาตกรรม” เพราะฆาตกรรมมิได้หมายความว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีเจตนาฆ่าประชาชนดังเช่นวิสามัญฯ เท่านั้น แต่ฆาตกรรมยังรวมถึงบุคคลใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ ถ้ามีหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตนาที่จะทำลายซึ่งการมีชีวิตอยู่ของผู้อื่นแล้ว การกระทำนั้นย่อมเป็นการฆาตกรรมทั้งสิ้น แสดงว่า ระบบแพทย์สอบสวนยังให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าประเทศไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ส่วนการตายโดยผิดธรรมชาติกรณีอื่น แพทย์สอบสวนย่อมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพเพียงองค์กรเดียวไม่ว่าจะเป็นการตรวจศพ การออกคำสั่งให้ผ่าศพ เป็นต้น โดยมีเจ้าหน้าที่สืบสวนเป็นคนคอยช่วยเหลือสนับสนุนแพทย์สอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

สำหรับประเทศไทยนั้น การที่แพทย์ได้ทำการรักษาพยาบาลแล้วผู้ป่วยได้ถึงแก่ความตายเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติมีพนักงานสอบสวนร่วมชันสูตรพลิกศพกับแพทย์นิติเวช ซึ่งแพทย์เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเท่านั้นแต่อย่างน้อยก็มียोगค์กรภายนอกที่ไม่ใช่องค์กรเดียวกันเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ อีกทั้งกรณีตายโดยวิสามัญฆาตกรรมก็มีมาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลได้ดียิ่งกว่า โดยเพิ่มพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองเข้ามามีตรวจสอบการทำงานของพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวชอีกชั้นหนึ่งด้วย

ดังนั้น มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลในการค้นหาความจริงถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายของระบบแพทย์สอบสวนจึงไม่มีความเหมาะสมและยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการนำมาปรับใช้กับการชันสูตรพลิกศพกรณีการตายที่เกิดจากการรักษาพยาบาลโดยแพทย์ซึ่งเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ เนื่องจากให้แพทย์สอบสวนมาตรวจสอบการทำความเห็นการตายของแพทย์ผู้รักษา ซึ่งแพทย์องค์กรเดียวกันย่อมไม่ตรวจสอบกันเอง จะไม่ทำร้ายกันจึงเป็นมารยาทของวิชาชีพแพทย์ ดังสุภาษิตที่ว่า “แมลงวันย่อมไม่ตอมแมลงวันด้วยกัน”

4.5.2.4 การมีส่วนร่วมของญาติผู้ตาย

ระบบแพชชั่นสวอนประเทศสหรัฐอเมริกา มีเพียงให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน เมื่อทราบถึงการตายให้ทำการแจ้งญาติของผู้ตายทราบถึงการตายและสถานที่ที่ศพนั้นอยู่เท่านั้น โยไม่มี การให้สิทธิแก่ญาติผู้ตายและบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพเลยแม้แต่องค์กรเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับไทยแล้ว การตายโดยผิดธรรมชาติก็เพียงแค่ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ญาติกับ ผู้ตายทราบถึงการตายและสถานที่ศพนั้นอยู่เช่นกัน แต่กรณีตายโดยวิสามัญฆาตกรรมนั้นประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในฐานะญาติผู้ตายไว้หลาย ประการด้วยกัน กล่าวคือ

1. สิทธิที่จะได้รับแจ้งการตาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 150 วรรคสองจึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบการ ตายของผู้นั้นก่อนที่จะทำการชันสูตรพลิกศพ เพื่อให้ญาติของผู้ตายได้มีโอกาสเข้าร่วมสังเกตการณ์ ในการชันสูตรพลิกศพนั้น และหากพนักงานสอบสวนละเลยไม่แจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบทั้งที่ กระทำไปแล้ว ก็อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ได้

2. สิทธิที่จะได้รับแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวน กฎหมายให้ศาลต้องปิดประกาศกำหนด วันนัดไต่สวนคดีชันสูตรพลิกศพให้ประชาชนได้ทราบ เพราะสิทธิในการเข้ารับฟังการพิจารณา เป็นสิทธิของประชาชนทุกคน โดยเฉพาะญาติผู้ตาย จึงได้รับรองสิทธิของญาติผู้ตายในการเข้าร่วม กระบวนการไต่สวนของญาติเกี่ยวกับเหตุการณ์การตายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงาน โดยให้พนักงานอัยการต้องแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนให้ยังสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนให้ทราบก่อนวันนัดไต่สวนไม่ น้อยกว่าสิบห้าวัน

3. สิทธิเข้าร่วมในกระบวนการไต่สวนการตาย เหตุที่กฎหมายกำหนดให้สิทธิแก่ ประชาชนในกระบวนการไต่สวนของศาลนั้นก็เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความเป็นธรรม เพื่อให้ ประชาชนในฐานะญาติผู้ตายได้รับความเป็นธรรมโดยอาศัยกระบวนการทางศาลอย่างเต็มที่ โดยสามารถนำพยานหลักฐานต่างๆ มานำเสนอหักล้างพยานหลักฐานที่พนักงานอัยการนำเสนอได้ แต่ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการสืบพยานจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งมี รายละเอียดมากและซับซ้อน จึงต้องอาศัยทนายความเป็นผู้ช่วยเหลือดำเนินการแทน ดังนั้น ญาติ ผู้ตายจึงมีสิทธิตั้งทนายความเข้าดำเนินการแทนได้ และหากญาติของผู้ตายไม่มีทนายความ กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องตั้งทนายความให้

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ความสำคัญแก่การมีส่วน ร่วมของญาติผู้ตายไว้ในกระบวนการไต่สวนการตายโดยศาล โดยไม่ได้กล่าวถึงการเข้ามีส่วนร่วมในการ

ชั้นสูตรพลิกศพซึ่งอยู่ในขั้นตอนก่อนที่จะถึงการไต่สวนการตายโดยศาลแต่อย่างไร ซึ่งจะมีความแตกต่างกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น ในประเทศอังกฤษ กฎหมายได้กำหนดให้ญาติของผู้ตายเข้าร่วมการตรวจศพได้ด้วยตนเองแล้ว ยังมีสิทธิที่จะแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมการตรวจสอบนั้นแทนตนได้ เป็นต้น

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของญาติผู้ตายตามกฎหมายไทยกรณีตายโดยวิสามัญฆาตกรรมจึงมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพดีกว่าระบบแพทย์สอบสวนของอเมริกาอยู่แล้ว ส่วนการมีส่วนร่วมของญาติผู้ตาย กรณีตายโดยฆาตกรรมชาติควรต้องนำระบบโคโรเนอร์ของอังกฤษมาปรับใช้ โดยให้สิทธิแก่ญาติผู้ตายเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วยเพื่อร่วมกันตรวจสอบ ถ่วงดุลในการค้นหาความจริงถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายกับองค์กรที่เกี่ยวข้องให้มีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้นได้